

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**-ΑΣΤΙΚΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ
ΕΡΕΥΝΑ ΠΟΛΗΣ ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ**

Α.Τ.Ε.Ι. ΠΕΙΡΑΙΑ

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

**ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ
ΤΖΑΝΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ**

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ-ΕΠΙΒΛΕΨΗ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΒΑΡΕΛΙΔΗΣ Δρ ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΟΣ Ε.Μ.Π**

ΑΘΗΝΑ 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ – «Αλιβέρι». Ματιές σε μια σύγχρονη αρχαία πόλη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – Ιστορία της πόλης του Αλιβερίου

- 1.A. Σύνοψη διοικητικής ιστορίας
- 1.B. Ιστορική ανασκόπηση της πόλης
  - 1.B.α. Γενική τοποθέτηση
  - 1.B.β. Ευρήματα αρχαιολογικών ερευνών
    - 1.B.β.1. Στις αρχές του 20ου αιώνα
    - 1.B.β.2. Στη δεκαετία του 1950
    - 1.B.β.3. Τα ρωμαϊκά λουτρά (εκσκ.1995)
    - 1.B.β.4. Πρόσφατα το 2005 έως σήμερα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – Αρχαιολογικές θέσεις και μνημεία

- 2.1. Προϊστορικά – Ρωμαϊκά
- 2.2. Βυζαντινά – Μεταβυζαντινά
- 2.3. Πρόταση ανάδειξης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – Από τις αρχαίες Ταμύνες στο Αλιβέρι

- 3.1. Ιστορικό πλαίσιο
- 3.2. Η προέλευση του ονόματος «Αλιβέρι»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – Πολεοδομία – Χωροταξία Αλιβερίου

- 4.1. Αξιόλογα κτίρια.
- 4.2. Τα σχέδια πόλης .
- 4.3. Ασύμβατες χρήσεις γης.
- 4.4 Η αυθαίρετη δόμηση στο Αλιβέρι

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 – Τα κυριότερα προβλήματα – Προτάσεις

- 5.1. Γενικό πλαίσιο
- 5.2. Η ρύπανση από τις βιομηχανίες
- 5.3. Το πρόβλημα των απορριμμάτων (ΧΑΔΑ)
- 5.4. Ο βιολογικός καθαρισμός
- 5.5. Καταγραφή αστικών-κοινωνικών προβλημάτων
- 5.6. Προτάσεις βελτίωσης
- 5.7. Μεταφορές-οδοποιία –κυκλοφοριακό.- 5.8. Πρόταση
- 5.9 Αρχές μιας βιώσιμης ανάπτυξης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : ΧΑΡΤΕΣ

“ΑΛΙΒΕΡΙ” -Ματιές σε μια σύγχρονη-αρχαία πόλη ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από όποιον δρόμο και αν προσπελάσει ένας σημερινός επισκέπτης το Αλιβέρι, η εικόνα που πρωτοβλέπει, κυριαρχείται από δύο επιβλητικά στοιχεία που ανάγλυφα και εκφραστικότερα δίνουν το ιστορικό στίγμα και την αναπτυξιακή ταυτότητα της πόλης από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Το ένα είναι οι καμινάδες του Ατμοηλεκτρικού Σταθμού (ΑΗΣ) της ΔΕΗ και της ΑΓΕΤ-Ηρακλής του ομίλου Lafarge, που δεσπόζουν στον κόλπο του Καραβου (επίγειο της πόλης) και σηματοδοτούν τη ραγδαία βιομηχανική ανάπτυξη της περιοχής από τα μέσα του 20^{ου} αι. κ. ε.

Το άλλο είναι το Ριζόκαστρο ή Ριζόπυργος, ένα σημαντικό εμβληματικό ενετικό φρούριο που κυριαρχεί στον παρακείμενο του εργοστασίου της ΔΕΗ λόφο νοτιοανατολικά του Αλιβερίου, σύμβολο της μακραίωνης ιστορίας του τόπου.(βλ. εικ.1 & χάρτη εικ.4 σελ.6)από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι σήμερα.

Εικ. 1 :Οι εγκαταστάσεις του ΑΗΣ Αλιβερίου και το Ριζόκαστρο

Εκτός από την ταυτότητα της πόλης τα δύο αυτά επιβλητικά στοιχεία που στέκουν το ένα δίπλα στο άλλο σε μια αρμονική και όχι ανταγωνιστική συνύπαρξη ,υπογραμμίζουν ίσως και την δυνατότητα μιας σύγχρονης ανάπτυξης παράλληλα με την ανάδειξη της ιστορικής παρακαταθήκης του τόπου. Γύρω από αυτούς τους δύο άξονες θα κινηθούν οι ματιές μας (ιστορία του τόπου-αναπτυξιακή πορεία από το χτες στο σήμερα-προβλήματα) στο Αλιβέρι στην παρούσα εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ

1Α) ΣΥΝΟΨΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ .

Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη που αφορά την εξέλιξη και μετονομασία των δήμων και κοινοτήτων το Αλιβέρι ανήκε με Βασιλικό Διάταγμα του 1835 , στον ευρύτερο Δήμο Δυστίων , ενώ με ΒΔ του 1896 μετονομάστηκε σε Δήμο Ταμυνέων. (βλ. Ε. Σκιαδά, Ιστορικό Διάγραμμα των Δήμων της Ελλάδας 1833-1912, Αθήνα 1993).

Αργότερα με Β.Δ. του 1912 ο Δήμος Ταμυνέων μετονομάστηκε σε Δήμο Αλιβερίου. Κατά τις Δημοτικές εκλογές του 1998 που έγιναν με την νέα διοικητική διαίρεση των δήμων που προέβλεπε «το σχέδιο Καποδίστριας» (Ν 2539/97 ΦΕΚ 244^Α) το Αλιβέρι μαζί με τους οικισμούς Αγίου Λουκά , Τραχηλίου , Πρασίνου , Αγ.Ιωάννη, Γαβαλά, Θαρρουνίων και Παρθενίου, συγκρότησαν το νέο Δήμο Ταμυνέων με πρωτεύουσα το Αλιβέρι και συνολικά πληθυσμό 10.000 κατοίκων περίπου , σύμφωνα με την απογραφή του 2001.(Ελληνική Στατιστική Αρχή).

Ήδη από 1/1/11 και την εφαρμογή του Ν.3852/10 για τη νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης- το Αλιβέρι με πληθυσμό 5.686 κατ. και συνολική έκταση 33.468 στρ., είναι πλέον η πρωτεύουσα του Νεοσύστατου δήμου Κύμης –Αλιβερίου που προήλθε από συνένωση-κατάργηση των δήμων, Ταμυνέων, Κύμης, Δυστίων, Κονιστρών και Αυλώνος με συνολικό πληθυσμό 33.527 κατ. (βλ. χάρτη. εικ. 2).¹³

Εικ.2 : Ο νέος δήμος Κύμης-Αλιβερίου

Δημογραφική εξέλιξη Αλιβερίου

Έτος Απογραφής	2001	1991	1981	1971	1961	1951	1940	1928	1920	1907	1896	1889	1879
Πληθυσμός	5.686	5.263	5.103	4.715	4.184	3.258	3.364	2.878	2.340	2.040	1.945	1.528	1.230

(Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή-<http://www.statistics.gr>)

¹³www.kimis-aiiveriou.gr Επίσημος ιστότοπος Δήμου Κύμης -Αλιβερίου
(Οι εκθετικές παραπομπές σε όλο το κείμενο είναι ταυτόριθμες με τη βιβλιογραφία)

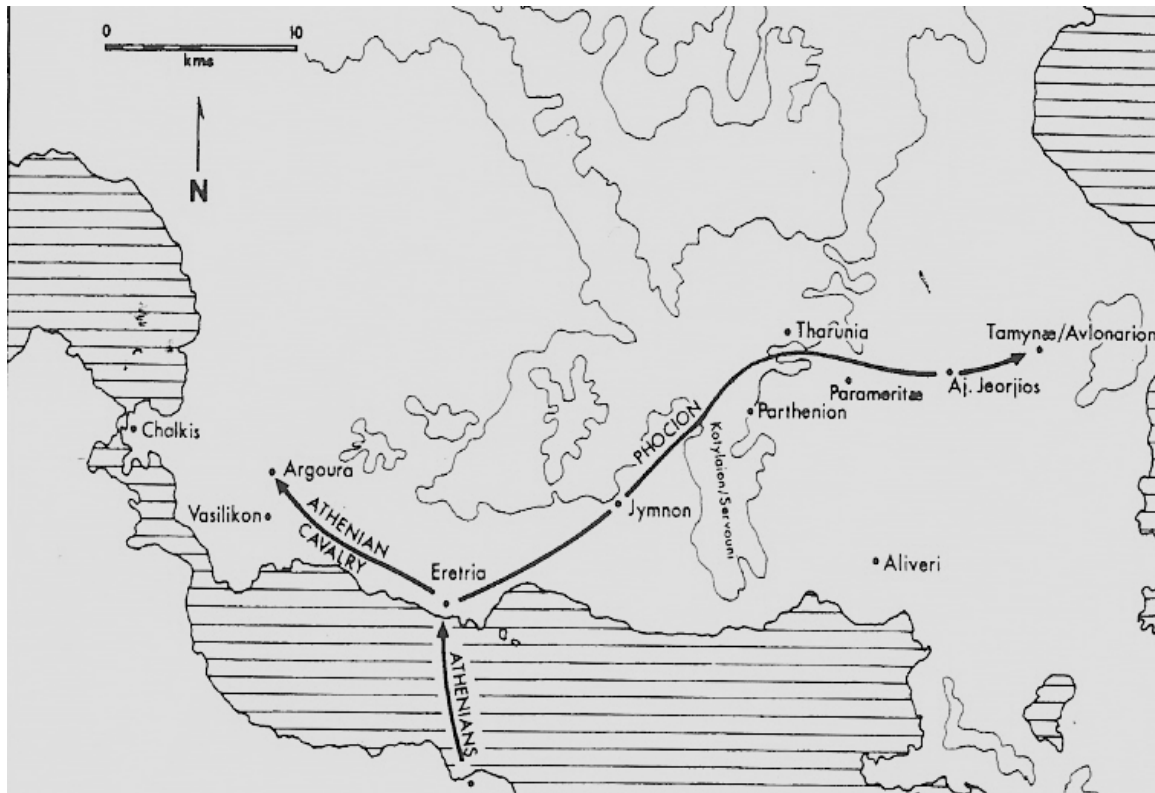
1B: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.

1Ba) Γενική τοποθέτηση.

Είναι κοινή διαπίστωση των ιστορικών και αρχαιολόγων που ερεύνησαν τα μέχρι τώρα ευρήματα (λίγα σχετικά) και τις φιλολογικές γραπτές μαρτυρίες ότι στο Αλιβέρι υπήρχε συνεχής ιστορική παρουσία και κατοίκηση από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι σήμερα.

Τα άφθονα ίχνη κατοίκησης στη περιοχή σε συνδυασμό με γραπτές ενεπίγραφες, στήλες αλλά και σωζόμενα γραπτά κείμενα αποτέλεσαν το έναυσμα για να θεωρηθεί το Αλιβέρι η ιστορική συνέχεια της πόλης των αρχαίων Ταμυνών- πόλη που ανήκε στην επικράτεια της πόλης- κράτος της Ερέτριας, μεταξύ πενήντα περίπου γνωστών μέχρι σήμερα. Η άποψη αυτή, της ταύτισης δηλαδή των αρχαίων Ταμυνών με το σημερινό Αλιβέρι δεν βρήκε σύμφωνους στο σύνολο τους ερευνητές και μερικοί υποστηρίζουν, ακόμη και σήμερα, ότι οι Αρχαίες Ταμύνες πιθανόν να ήταν στην περιοχή Αυλωναρίου Ευβοίας.¹

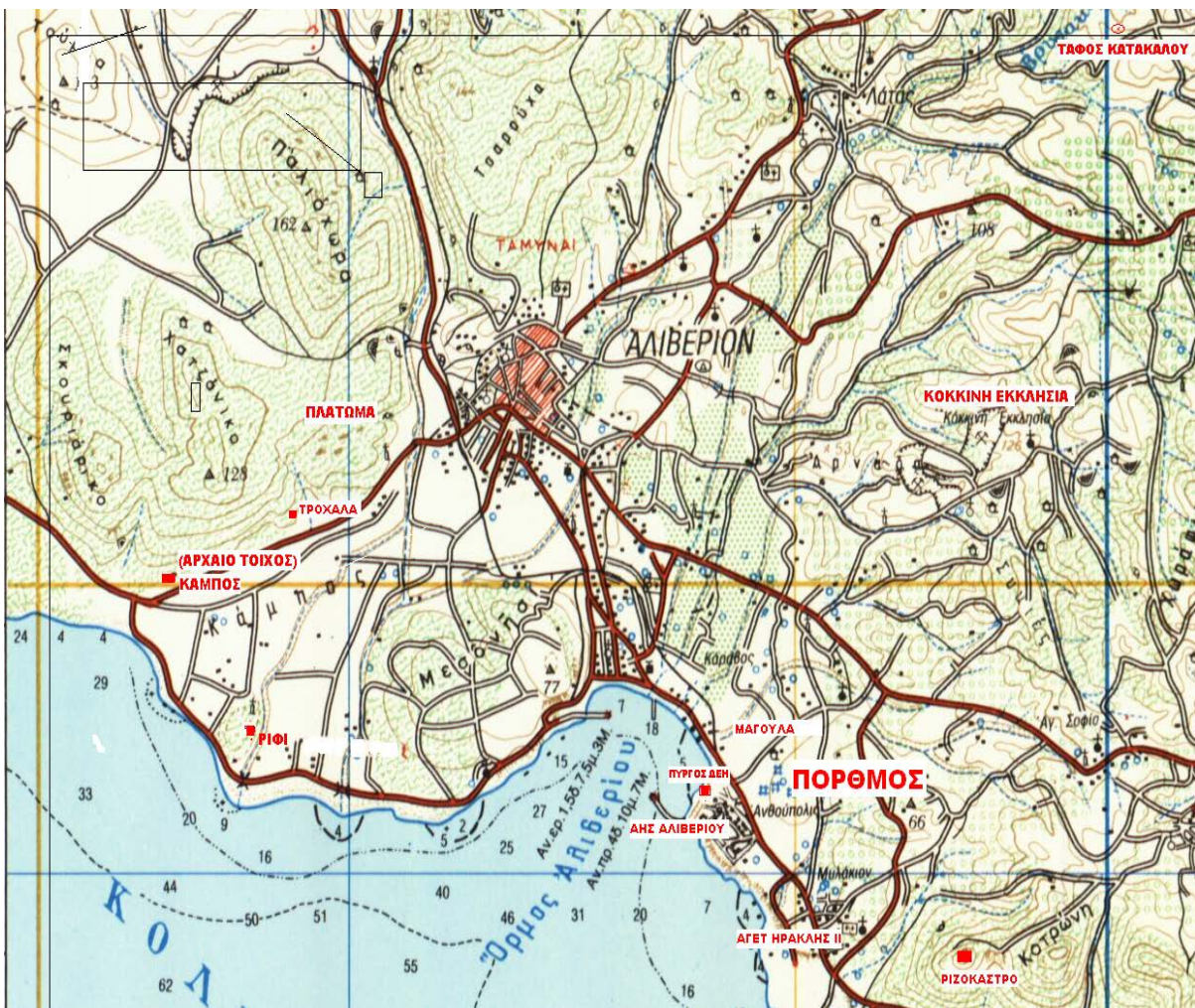
Αυτό υποστήριξαν κυρίως ξένοι αρχαιολόγοι, (Adolf Wilhelm, William Wallace, Denis Knoepfler και Lawrence Tritle), με διάφορες δημοσιεύσεις τους, στηριγμένοι κυρίως στην βιωματική αφήγηση του Αισχύνη για τα γεγονότα του 348π.Χ.(η πορεία δηλ. του εκστρατευτικού σώματος υπό τον στρατηγό Φωκίωνα που πήρε μέρος στη μάχη των Ταμυνών), όπως θα τα δούμε πιο κάτω.(βλ. εικ. 3).

Εικ.3: Η πορεία του στρατηγού Φωκίωνα κατά το έτος 348π.Χ. προς τις Ταμύνες.1.

1. ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΘΗΝΑ, ΑΛΙΒΕΡΙ. Συμβολή στην αρχαιολογική έρευνα της περιοχής, Αθήνα 2000.

Εμείς θεωρούμε ότι ο αρχαιολόγος Χαράλαμπος Φαράντος στο τελευταίο του βιβλίο που εξεδόθη πολύ πρόσφατα (2010), « Πράξεις του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Δυστίων Ευβοίας (1856-1859)», με την παρουσίαση αδιάσειστων επιστημονικών επιχειρημάτων και στοιχείων αποκαθιστά πλήρως την ιστορική αλήθεια και αποκλείει την παραμικρή πιθανότητα να ήταν οι Ταμύνες στο Αυλωνάρι, γράφοντας χαρακτηριστικά (σελ. 37 ως άνω βιβλίου): « Στην περιοχή του Αλιβερίου (Κάμπος, Τρόχαλα, Λειβάδι, Μεσονήσι, Άνα-θώνη, Μιλάκι, Μαγούλα, Πύργος, Άγιος Λουκάς, Αγ. Ιωάννης, Παρθένι) ευρέθησαν και ευρίσκονται άρχαιότητες, οι όποιες επισημαίνουν ότι στον χώρο αυτόν υπήρξε ένας πλούσιος και πολυάνθρωπος Δήμος, ό όποιος έδωσε στον στρατό τής Έρετριάς 130-150 στρατιώτες, φιλοξένησε επανειλημμένα τούς Έρετριείς (δημοκρατικούς ιδιαίτερα), ίδρυσε ναούς προς τιμήν του Απόλλωνος, του Διός, και του Ασκληπιού, οργάνωσε τα Ταμύνεια προς τιμήν του Απόλλωνος (στην πορεία του προς την Δήλο), και απετέλεσε για κάποιες εποχές διοικητικό κέντρο για την περιοχή από Αλιβέρι μέχρι Κύμη και μέχρι τα Στύρα. Αυτός ό Δήμος ήταν οι Ταμύνες». (Χάρτης–Εικ.4)³

Εικ.4:Χάρτης περιοχής Αλιβερίου με θέσεις αρχαιολ. ενδιαφέροντος.
3.ΧΑΡΑΛ. ΦΑΡΑΝΤΟΣ, Πράξεις του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Δυστίων Ευβοίας

Ενώ για την θέση των Αρχαίων Ταμυνών δεν υπάρχει απόλυτη ταύτιση απόψεων, για την θέση του αρχαίου **Πορθμού** τα μέχρι τώρα τεκμήρια που υπάρχουν οδηγούν αβίαστα στο συμπέρασμα ότι ήταν το επίνειο και η οχυρωματική θέση των Ταμυνών, τοποθετείται δε γεωγραφικά στη θέση του σημερινού Καραβου (επίγειο του Αλιβερίου) όπου και το σημερινό ατμοηλεκτρικό εργοστάσιο της ΔΕΗ. (Χάρτης –Εικ. 4)

Ο γεωγράφος Στράβων (64πχ-19μχ) στα «Γεωγραφικά» του αναφέρει για τις Ταμύνες: *«Ἐν δε τη Ἐρετρικῇ πόλις ην Ταμύναι, ιερὰ του Απόλλωνος· Ἀδμήτου δε ἴδρυμα λέγεται το Ἱερόν, παρ' ὧ θητεύσαι λέγουσι τον θεόν ἑνιαυτόν πλησίον του πορθμού»*.

Από το παραπάνω κείμενο πληροφορούμαστε ότι οι Ταμύνες υπάγονταν στην επικράτεια της Ερέτριας και ήταν ιερή πόλη του Απόλλωνος και ότι ήταν πλησίον του Πορθμού. Είναι, επομένως παρακινδυνευμένος ο ισχυρισμός ότι οι Ταμύνες ήταν μακράν του Πορθμού. (Αυλωνάρι).³

Αξίζει για το ζήτημα αυτό να αναφέρουμε εδώ την άποψη της καθηγήτριας κ. **Νότας Κούρου** όπως δημοσιεύθηκε σε πρόσφατο άρθρο της (*Νότα Κούρου, «Ταμύναι Ερετρικής και “Χθόνια λουτρά”*. Με αφορμή δύο Πρωτογεωμετρικές υδρίσκες από το Αλιβέρι Ευβοίας», στο Ταξιδεύοντας στην κλασική Ελλάδα, τόμος προς τιμήν του Πέτρου Θέμελη, Αθήνα 2011, σελ.119):

«Στην περιοχή του Αλιβερίου αναζητείται και αναγνωρίζεται από πολλούς ερευνητές η αρχαία Τάμυνα, ή Ταμύναι, που συμφωνά με τον Στράβωνα, αλλά και με άλλες γραπτές μαρτυρίες που διασώζονται, ανήκε στην “Ερετρική”, δηλ. την χώρα της Ερέτριας. Η παλαιότερη μαρτυρία για την αρχαία πόλη Τάμυνα, ανήκει στον Σιμωνίδη (διασωσμένη από τον Αρποκρατίωνα) και συνεπώς πρόκειται για οικισμό που υπήρχε ήδη τον 6ο αι. π.Χ. Την πόλη αναφέρει επίσης ο Ηρόδοτος ανάμεσα στις (προφανώς παράλιες) θέσεις της Ερετρικής που κατέστρεψαν οι Πέρσες μετά την Κάρυστο και λίγο πριν επιτεθούν στην Ερέτρια: “οί δέ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας της Ἐρετρικῆς χώρας κατά Ταμύνας καὶ Χοι-ρέας και Αἰγίλια, κατασχόντες δέ ἐς ταῦτα τὰ χωρία αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο και παρεσκευάζοντο ως προσοισόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι” (Ηροδ. 6.101). Αν και ορισμένοι ερευνητές εξακολουθούν να αναζητούν τη θέση των αρχαίων Ταμυνών λίγο βορειότερα, προς το σημερινό Αυλωνάρι, το κείμενο του Ηροδότου υποδεικνύει ότι η πόλη πρέπει να ήταν παράλια, καθώς υπήρξε εύκολα προσιτή στους Πέρσες και ήταν προφανώς η πρώτη πόλη της Ερετρικής που κατέστρεψαν. Αρχαιολογικά η θέση των Ταμυνών στην Ερετρική εντοπίζεται από αναφορές σε αρκετές εγγραφές. Πιο συγκεκριμένα όμως φαίνεται να προσδιορίζει τη θέση η επιγραφή T]AM[YN]AI που είναι χαραγμένη “επί βράχου κειμένου προς δυσμὰς του λόφου, ὅστις νυν καλεῖται Τρόχαλα”, δηλ. στην περιοχή της σημερινῆς κωμόπολης του Αλιβερίου».

---

3. ΧΑΡΑΛ. ΦΑΡΑΝΤΟΣ, Πράξεις του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Δυστίων Ευβοίας, Αθήνα 2010.

1Bβ) Ευρήματα αρχαιολογικών ερευνών

Εκτιμούμε ότι η αβεβαιότητα μερικών ερευνητών για την θέση των Ταμυνών, σχετίζεται εν μέρει και με την ελλιπή ανασκαφική αρχαιολογική έρευνα της περιοχής . Ενώ δηλ ο τόπος παρουσιάζει τεράστιο αρχαιολογικό ενδιαφέρον και υπάρχει η βεβαιότητα ότι έχει συνεχή ιστορική κατοίκηση από τα προϊστορικά χρόνια οι μέχρι τώρα αποκαλύψεις ευρημάτων, προήλθαν όχι από συστηματικές αρχαιολογικές έρευνες , αλλά είτε από πρωτοβουλίες σπουδαιών αρχαιολόγων στις αρχές του περασμένου αιώνα, (Παπαβασιλείου, Θεοχάρης και Σάμψων.), είτε συμπτωματικά λόγω θεμελίωσης των εργοστασίων της ΔΕΗ (1952 , 1998, 2009 και 2011) .

Συγκεκριμένα, συνοπτικά, σύμφωνα με τα παραπάνω σημειώνουμε:

1Bβ1) Στις αρχές του περασμένου αι. (1904) η αρχαιολογική σκαπάνη του ακούραστου αρχαιολόγου **Γεωργίου Παπαβασιλείου** έφερε στο φως σημαντικά μνημεία που τα περισσότερα σώζονται σε απογοητευτική κατάσταση ενώ άλλων αγνοείται η θέση. Τα κείμενά του όμως που δημοσίευσε στα Πρακτικά της Αρχαιολογικής Εταιρείας (ΠΑΕ) αλλά και στο μνημειώδες έργο του «Περί των εν Ευβοία αρχαίων τάφων –Αθήνα 1910» θεωρούνται αξεπέραστα με την έννοια ότι αποτέλεσαν οδηγό για τους μετέπειτα σπουδαίους ερευνητές **Δημήτρη Θεοχάρη** (1917-1977) και **Αδαμάντιο Σάμψων** (που ασχολήθηκαν όχι μόνο με τα Αλιβέρι αλλά και με την υπόλοιπη Εύβοια).

Είναι χρήσιμο στο σημείο αυτό να αναφερθούμε επιγραμματικά πρώτα στις ανασκαφικές έρευνες του Γ.Παπαβασιλείου που το 1904 στις περιοχές **Ρίφι (Εικ.5)** ,Κάμπος και Τροχάλα (**βλ. χάρτη εικ.4**) εντόπισε λείψανα οχυρωματικών κτισμάτων (πύργοι –τοίχος –φρούριο), της ύστερης κλασσικής εποχής, ενώ στις περιοχές Μαγούλα-Ασμίλακα –Λειβάδι και Αναθώνη (βλ. χάρτ. εικ. Νο 4) ανέσκαψε κεραμοσκεπείς και κιβωτιόσχημους τάφους με σημαντικά κινητά ευρήματα (κτερίσματα) καθώς και τον σπουδαιότερο μυκηναϊκό τάφο στην Εύβοια στην περιοχή **Κατακαλού.**(Εικ.6 επόμενης σελίδας) .¹⁰

Οι συστηματικές έρευνες των μετέπειτα αρχαιολόγων Θεοχάρη και Σαμψών επέκτειναν το έργο του Παπαβασιλείου και επικεντρώθηκαν στον εντοπισμό θέσεων ανάπτυξης προϊστορικών οικισμών στην περιοχή Αλιβερίου στηριζόμενοι σε επιφανειακά ευρήματα (οψιανοί, λίθινα εργαλεία και όστρακα κεραμικής). Οι θέσεις αυτές περιγράφονται αναλυτικά στα συγγράμματα αυτών και είναι ἸΜαγούλα, Μιλάκι, Ριζόκαστρο, Μεσονήσι, Ποντικός ,Πλάτωμα, Πούντα, Κατακαλός, Λάτα Άγιος Ιωάννης και Αγία Βαρβάρα. (**βλ. χάρτη εικ.4**).

10.ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ,Περί των εν Ευβοία αρχαίων τάφων, Αθήνα 1910

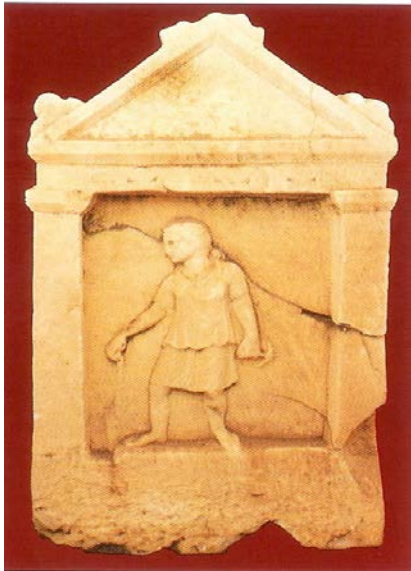
Εικ.5: Ρίφι, λείψανα οχυρού.

Εικ.6: Τάφος Κατακακαλού

1Bβ2)Κατά την διάρκεια των εργασιών κατασκευής του Ατμοηλεκτρικού Σταθμού (ΑΗΣ) της ΔΕΗ στον Κάραβο Αλιβερίου τη δεκαετία του 1950 βρέθηκαν στο χώρο σπουδαία αρχιτεκτονικά μέλη, ενεπίγραφα μνημεία και επιτύμβιες ανάγλυφες στήλες που κάλυπταν χρονικά την περίοδο από την κλασσική ως την ύστερη ρωμαϊκή αρχαιότητα. Δυστυχώς πολλά από αυτά εκλάπησαν ή κατεστράφησαν όσα δε σώθηκαν στεγάζονται στα μουσεία Ερέτριας και Χαλκίδας, αφού ως τώρα δεν κατέστη δυνατή η κατασκευή ενός αρχαιολογικού μουσείου στο Αλιβέρι

Είναι λυπηρό που τότε κυριάρχησε παντού μια στρεβλή αντίληψη για την βιομηχανική ανάπτυξη που, κυριαρχώντας κατά την δεκαετία αυτή στην Ελλάδα, έθεσε σε δεύτερη μοίρα την προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.¹

Εικ.7 &8:

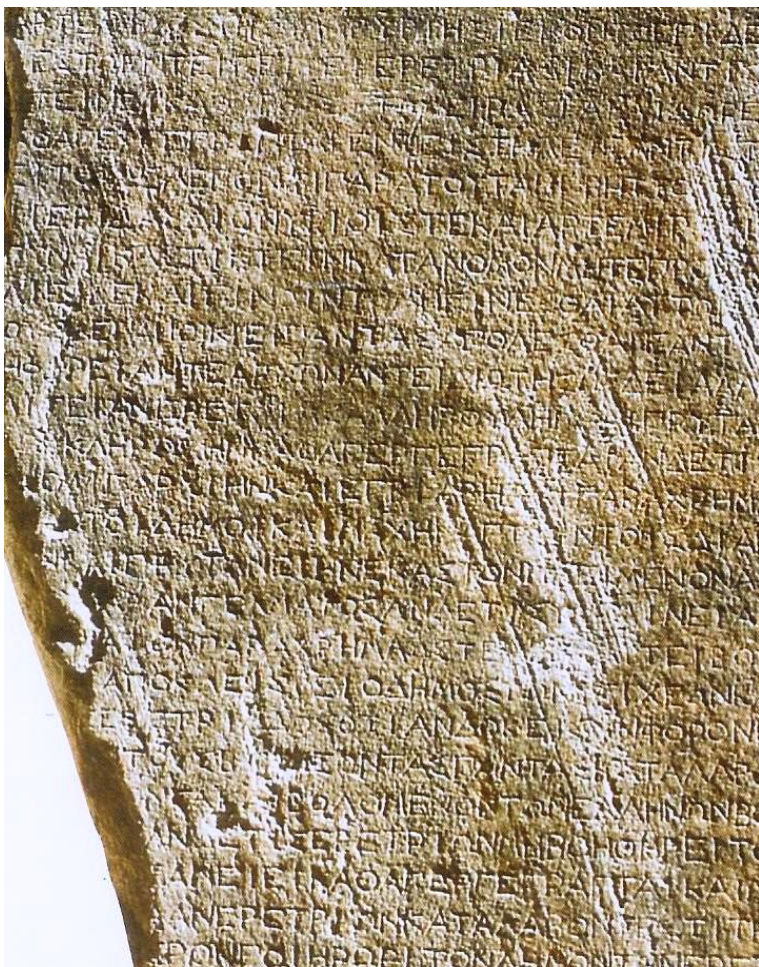
Επιτύμβια στήλη και θραύσμα γλυπτού δελφινιού του 4^{ου} π.Χ, αιώνα. (βρέθηκαν την δεκαετία του 50 στο χώρο κατασκευής του ΑΗΣ Αλιβερίου)

Μεταξύ των ευρημάτων που υπάρχουν στο μουσείο της Ερέτριας εξέχουσα θέση κατέχει ή μαρμάρινη στήλη με το περίφημο ψήφισμα των Δημοκρατικών Πολιτών των Ταμυνών κατά της Τυραννίας, που βρίσκεται στην Ερέτρια (αρ. ευρετηρίου 1140) και βρέθηκε το 1958. Λόγω της μεγάλης του σπουδαιότητας αναφέρουμε εδώ ένα σύντομο ιστορικό του:

Ο Φίλιππος Β' της Μακεδονίας (359-336 π.Χ.) άρχισε να υποστηρίζει την εγκατάσταση φιλικών προς αυτόν καθεστώτων σε διάφορες ελληνικές πόλεις. Έτσι ήλθε και ή σειρά της Ευβοίας. Την Άνοιξη του 342 π.Χ. στην Ερέτρια επέβαλαν τον Κλείταρχο με την βοήθεια των διαφόρων φιλιππιζόντων.

1. ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΘΗΝΑ,ΑΛΙΒΕΡΙ. Συμβολή στην αρχαιολογική έρευνα της περιοχής, Αθήνα 2000.

Τότε έγινε και η κατάληψη του **Πορθμού** (χάρτης εικ.4). Ο Ίππόνικος, με εντολή του Παρμενίωνα, κατεδάφισε τα επιθαλάσσια τείχη του Πορθμού και κατέστρεψε έτσι το επίνειο των Ταμυνών. Οι εγκατεστημένοι στον Πορθμό δημοκρατικοί ηγέτες και άλλοι πολίτες της Ερέτριας μετακινήθηκαν προς το εσωτερικό της Έρετρικής επικράτειας. Οι τύραννοι της Ερέτριας κυβέρνησαν με σκληρότητα για να μπορέσουν να κρατηθούν στην εξουσία. Τον Ιούνιο του 341 π.Χ. όμως οι Αθηναίοι με την συνεργασία του Καλλία της Χαλκίδος, ανάγκασαν τον Κλείταρχο της Ερέτριας να δηλώσει φιλία προς τους Αθηναίους και έτσι έγινε δεκτός στο «Ευβοϊκό Συνέδριο». Το Ψήφισμα κατά της τυραννίας συντάχθηκε αυτό το έτος, το 341 π.Χ., από τους δημοκρατικούς Ερετριείς και **ψηφίσθηκε στις Ταμύνες** για ασφάλεια, μακριά από τον τύραννο Κλείταρχο. Οι δημοκρατικοί Ερετριείς, οι όποιοι είχαν εγκατασταθεί στις Ταμύνες, με το Ψήφισμα τους κατά της τυραννίας δημιούργησαν Συνταγματικό δίκαιο, για να νομιμοποιήσουν τις αποφάσεις τους, αφού συνεδρίαζαν εκτός Ερέτριας, αλλά εντός της Ερετρικής επικράτειας.¹²

Εικ.9-Η ενεπίγραφη στήλη με το ψήφισμα των Ταμωναίων πολιτών κατά της τυραννίας το 341 π.Χ. που βρίσκεται στο μουσείο Ερέτριας. (1140). Ορισμένοι γηγενείς Αλιβεριώτες θεωρούν ότι το «Δημοκρατικό φρόνημα» της πόλης, έλκει την καταγωγή του από το ψήφισμα αυτό.(! ?)

1Bβ3) Το 1995-1997 κατά την διάρκεια εκσκαφών για την θεμελίωση της επέκτασης του Διοικητηρίου μέσα στο χώρο του ΑΗΣ Αλιβερίου απεκαλύφθη σπουδαία λουτρική ρωμαϊκή εγκατάσταση και ταφικά λείψανα ίδιας εποχής όπως φαίνεται στις σχετικές εικόνες που ακολουθούν.

Πρόκειται για ένα τύπο βαλανείου εν σειρά που περιλαμβάνει τους βασικούς χώρους ενός λουτρού δηλαδή το αποδυτήριο και τους χώρους του ψυχρού , του χλιαρού και του θερμού λουτρού. Η αίθουσα του αποδυτηρίου φέρει δάπεδο με ένα πολύ ωραίο ψηφιδωτό.¹

Εικ.10:Ρωμαϊκός λουτήρ (ΑΗΣ Αλιβερίου)

Εικ.11:Ρωμ/κά λουτρά, υπόκαυστον.

1.ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΘΗΝΑ. ΑΛΙΒΕΡΙ-Συμβολή στην αρχαιολογική έρευνα της περιοχής, Αθήνα 1992

1Bβ4) Σχετικά πρόσφατα , από το έτος 2005 μέχρι σήμερα κατασκευάζεται η νέα μονάδα φυσικού αερίου της ΔΕΗ 400 MW,στο παράπλευρο χώρο του παλιού εργοστασίου του ΑΗΣ Αλιβερίου στον Κάραβο, και καθ όλη την διάρκεια των ερευνητικών εκσκαφών που προηγούνται από την αρχαιολογία, έχουν εντοπισθεί και εντοπίζονται συνεχώς λείψανα τάφων, κεραμικής ειδώλια που καλύπτουν όλη την ιστορική περίοδο αλλά και την προϊστορική. **Πρόσφατο σημαντικό εύρημα (2011)** ο προϊστορικός οικισμός στο λόφο Μαγούλα όπου ανασκάφη μεταξύ άλλων οίκημα της μεσοελλαδικής εποχής (2500π.χ.) με ακέραια διατηρημένους τους 4 τοίχους και τις εστίες στο δάπεδο. **(εικ. 12).**

Το προϊστορικό αυτό οικιστικό οίκημα έχει μεγάλο ενδιαφέρον διότι υπάρχουν οι 4 τοίχοι μιας οικίας σχεδόν ανέπαφοι ενώ στο δάπεδο σώζονται οι δύο εστίες με τα ίχνη καπνιάς και στάχτης.

Με όλα τα συνεχώς αποκαλυπτόμενα ευρήματα στην περιοχή του Καραβού ενισχύεται η θέση ότι στην περιοχή αυτή η κατοίκηση είναι συνεχής μέχρι σήμερα και θα πρέπει η πολιτεία να κηρύξει το συγκεκριμένο χώρο γύρο από το εργοστάσιο της ΔΕΗ, αρχαιολογικό και να τεθούν όλες οι αρχαιότητες υπό την επίβλεψη και προστασία της πολιτείας. Έγινε πλέον βέβαιο, ότι όσα υποστηρίζονται από τον Χαράλαμπο Φαράντο στην εισαγωγή του βιβλίου του «Πράξεις του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Δυστίων Ευβοίας»,(2010) , στηρίζουν τη θέση ότι οι Ταμύνες είναι εδώ. **«Στην περιοχή του Αλιβερίου (Κάμπος, Τρόχαλα, Λειβάδι, Αναθώνη, Μαγούλα, Μιλάκι, Μεσονήσι, Πύργος, Αγ.Λουκάς, Αγ. Ιωάννης, Παρθένι,) ευρέθησαν και ευρίσκονται αρχαιότητες οι οποίες επισημαίνουν ότι στο χώρο αυτόν υπήρξε ένας πλούσιος και πολυάνθρωπος Δήμος... Αυτός ο Δήμος ήταν οι Ταμύνες».**

Εικ.12
Προϊστορικό
Οίκημα (2500 π.Χ.)
Στο Κάραβο
(Μαγούλα).
Εκσκαφή
Του 2011.

ΠΡΟΤΑΣΗ: Στο τέλος του επόμενου κεφαλαίου κατατίθεται συνολικά

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2- ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ

2.1 ΠΡΟΙΣΤΟΡΙΚΗΣ-ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Στο σημείο αυτό παρουσιάζουμε ορισμένες χαρακτηριστικές αρχαιολογικές θέσεις και ευρήματα, σύμφωνα και με τα αναφερθέντα στο προηγούμενο κεφάλαιο 1.

ΑΡΧΑΙΟ ΤΕΙΧΟΣ ΣΤΟ ΚΑΜΠΙΟ (βλ. χάρτη. Εικ.4 σελ.4)

Όπως αναφέραμε πιο πάνω το εντόπισε ο Γεώργιος Παπαβασιλείου γύρω στο 1904-1907. Το συναντάμε στην ευθεία του κεντρικού δρόμου του Κάμπου Αλιβερίου πηγαίνοντας προς Αλιβέρι αριστερά μας σε απόσταση 5 μ από την άκρη του δρόμου ακριβώς στο σημείο που αρχίζει το πρηνές του μικρού λόφου «Χατζάνικο». Πρόκειται πιθανώς για οχυρωματικό τείχος των κλασσικών χρόνων και αποτελείται από μεγάλες ορθογώνιες πέτρες, μέχρι και μήκους 2μ.(Εικ.11)

Εικ.13 : Τμήμα τείχους κλασσικής εποχής (ΚΑΜΠΙΟΣ)

ΘΕΣΗ ΡΙΦΙ (βλ. χάρτη. Εικ.5)

Οι εγκαταστάσεις πρωτοαναφέρθηκαν από το Γεώργιο Παπαβασιλείου. Είναι το χαμηλό ύψωμα στο μέσο της Δυτικής παραλίας του Αλιβερίου και σε αυτό βρέθηκαν όστρακα και οψιανοί -πιθανότατα δείγματα ύπαρξης οικισμού της Τελικής Νεολιθικής εποχής (3000 π.Χ). Υπάρχει όμως και λείψανο οικοδομήματος των κλασσικών και ελληνοιστικών χρόνων, πιθανότατα φρουριακή εγκατάσταση,(Εικ.5 σελ.7) που συνδέεται με τη μάχη των Ταμυνών το 348 π.Χ. αλλά και με τη

καταστροφή των φρουριακών εγκαταστάσεων του Πορθμού το 342 π.Χ.απο το στρατηγό Ιπτόνικο, όπως αναφέραμε πιο πάνω (σελ.8). Πολύ κοντά στο κυρίως οικοδόμημα των κλασικών χρόνων υπάρχουν και λείψανα λαξευμένων μεγάλων μαρμάρων, παρόμοια με αυτά του βασικού οικοδομήματος, που η λαϊκή παράδοση το θεωρεί ερείπια του ναού της θεάς Αρτέμιδος (Εικ.14).

Εικ.14: ΡΙΦΙ, ερείπια ναού.

Ακριβώς δίπλα, σχεδόν σε επαφή, υπάρχει χριστιανικό παλαιό εκκλησάκι με λαξευτή μαρμαρίνη επικάλυψη συνδυασμός αυτός ενισχύει την πιθανότητα σωστής ερμηνείας από την παράδοση των κτηριακών λειψάνων ως ναού της Αρτέμιδος.

Αυτό, γιατί ήταν συνηθισμένη πρακτική κατά τους παλαιοχριστιανικούς χρόνους δίπλα στα ερείπια παλαιών ναών του Δωδεκάθεου να χτίζονται χριστιανικές εκκλησίες.

Επειδή η θέση αυτή (ΡΙΦΙ) συνδέεται με τη περίφημη **μάχη των Ταμυνών (348 π.Χ.)**,που πιο πάνω αναφέραμε , κρίνουμε σκόπιμο στο σημείο αυτό να αναφερθούμε συνοπτικά σε αυτήν ,όπως την περιγράφουν οι ρήτορες Αισχίνης, Δημοσθένης και μετέπειτα ο Πλούταρχος.

Ο Φίλιππος της Μακεδονίας στην προσπάθεια του να ελέγξει τους Ερετριείς που ήταν διχασμένοι και πάντα σύμμαχοι των Αθηναίων , υποκινεί εξέγερση εναντίον του ολιγαρχικού άρχοντα Πλουτάρχου. Οι Αθηναίοι, ανταποκρινόμενοι στο αίτημα του Πλουτάρχου για βοήθεια, στέλνουν τον στρατηγό Φωκίωνα ο οποίος αποβιβάζεται στον Πορθμό και τελικά στην μάχη που δόθηκε στον ιππόδρομο των Ταμυνών οι Αθηναίοι πολέμησαν με γενναιότητα και εξανάγκασαν τους αντιπάλους υποστηρικτές του Φιλίππου να συνθηκολογήσουν.

Στον ιππόδρομο των Ταμυνών δόθηκε η μάχη των Ταμυνών (348 π.Χ.) όπως περιγράφηκε πιο πάνω. Θεωρούμε ότι ο κάμπος Αλιβερίου όπως φαίνεται στο χάρτη και «εμβολίζεται» από το ύψωμα του Ρίφι διαθέτει

την κατάλληλη φυσική διαμόρφωση για την πιθανή θέση του ιπποδρόμου, όπου έλαβε χώρα η μάχη των Ταμυνών (348π.Χ.).

ΘΟΛΩΤΟΣ ΤΑΦΟΣ ΚΑΤΑΚΑΛΟΥ

Είναι το σπουδαιότερο ταφικό λείψανο μνημειακού χαρακτήρα των Μυκηναϊκών χρόνων και ο μοναδικός στην Εύβοια που διατηρείται σε καλή κατάσταση. Η ανασκαφή του έγινε το 1907 από τον Γεώργιο Παπαβασιλείου. Εξ αιτίας της σύλησης του δεν βρέθηκαν κτερίσματα παρά μόνον μια κύλικα, όστρακα και χάλκινο νόμισμα. (βλ.εικ.6 σελ.9)

ΠΛΑΤΩΜΑ –ΤΑΦΟΣ ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ (βλ.χάρτη εικ.4)

Στο γνωστό χαμηλό βραχώδες ύψωμα πηγαίνοντας προς Κ.Υ. Αλιβερίου εκτός από τα ευρήματα οψιανών, οστράκων και λίθινων εργαλείων, πιθανόν του τέλους της Π.Ε, έχουν εντοπισθεί λείψανα ρωμαϊκής κατοίκησης. Είναι χαρακτηριστικός ο λαξευμένος στο φυσικό βράχο τάφος των Υστερορωμαϊκών χρόνων που ο Γεώργιος Παπαβασιλείου είχε εντοπίσει πριν από ένα περίπου αιώνα.

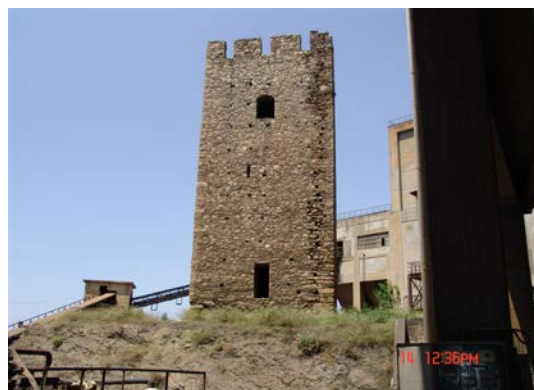
Εικ.15: Τάφος ρωμαϊκός

2.2 ΜΝΗΜΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ-ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Ενώ τα σωζόμενα μνημεία της παλαιοχριστιανικής (4ος-8ος αι.) και της Μεταβυζαντινής (9ος-12ος αι) είναι ελάχιστα στην Εύβοια, αντίθετα την περίοδο της Υστεροβυζαντινής περιόδου (Φραγκοκρατίας 13ος-15ος αι.) έχουμε κυρίως μνημεία οχυρωματικών έργων (πύργους) αλλά και εκκλησίες με εξαιρετικές τοιχογραφίες. Σπουδαιότερα από αυτά στη περιοχή του Αλιβερίου είναι:

ΠΥΡΓΟΣ ΔΕΗ-ΑΗΣ ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ (ΘΕΣΗ ΜΑΤΣΟΥΚΕΛΑ)

Ενετικός πύργος μέσα στο χώρο του εργοστασίου της ΔΕΗ. Σκοπός του ο θαλάσσιος έλεγχος, αλλά και η επικοινωνία με την φρουριακή εγκατάσταση του Ριζόκαστρου και με άλλους πύργους (Κουτουμουλά – Δύστου). Ο πύργος διατηρείται σε άριστη κατάσταση και πρόσφατα αναστηλώθηκε με δαπάνες της ΔΕΗ. (βλ. χάρτη εικ.4)

Εικ.16.Πύργος ΔΕΗ

ΡΙΖΟΚΑΣΤΡΟ Η ΡΙΖΟΠΥΡΓΟΣ

Β.Α. του Καραβου σε ένα λόφο ύψους 170 μ. **(βλ.χάρτη εικ.4)** σώζεται οχυρωματικός περίβολος διαστάσεων 43χ28 ενώ στο εσωτερικό του διακρίνονται τα λείψανα ενός ψηλού τετράπλευρου πύργου καθώς και τα ερείπια παλαιού χριστιανικού ναού Αγ. Γεωργίου, και άλλων μικρών κτηρίων. Λόγω της θέσης του ήταν μικρό αλλά σημαντικό ενετικό φρούριο και το γεγονός ότι σε ορισμένους χάρτες αναφέρεται σαν PROTIMO ή PORTIMO (Εικ.21 σελ.22)που σημαίνει πορθμός, ενισχύει την άποψη για την θέση του αρχαίου Πορθμού που προαναφέραμε.

Εικ.17 : Ριζόκαστρο

ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ (ΠΑΝΑΓΙΤΣΑ)

Βυζαντινός, μονόχωρος ναός, δίπλα από τον ΟΤΕ Αλιβερίου, κεραμοσκεπής με σημαντικές τοιχογραφίες της Παλαιολόγειας ζωγραφικής του 1393. Σήμερα κινδυνεύουν άμεσα από την καταστροφική δράση της υγρασίας και πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα για την προστασία του. Είναι αξιοσημείωτο ότι θραύσμα ενεπίγραφης επιτύμβιας στήλης πιθανώς των κλασικών χρόνων είναι εντοιχισμένη στον τοίχο της εισόδου. Εμείς θεωρούμε ότι είναι ο σπουδαιότερος ναός για τις τοιχογραφίες του που αποτυπώνουν ενδιαφέρουσα τεχνοτροπία με στοιχεία δυτικά και αρχαϊκά χωρίς να θιγεί το θεολογικό –βυζαντινό υπόβαθρο. Αυτό είναι αξιοσημείωτο γιατί η εικονογράφηση του ναού έγινε το 1393 που η Εύβοια ήταν Βενετοκρατούμενη.(Εικ.18,19)

Εικ.18 : Παναγίτσα στο Αλιβέρι

Εικ.19 : Δείγμα των τοιχογραφιών της Παναγίτσας

ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (ΚΟΚΚΙΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ)

Μικρός κεραμοσκέπαστος μονόχωρος ναός του τέλους του Ι4ου αι. κοντά στο χωριό Κατακαλού. Δεν σώζονται δυστυχώς οι τοιχογραφίες του, παρά ένα μικρό τμήμα και η στέγη του έχει αντικατασταθεί από πλάκα μπετόν. Πρόσφατα (2010) με δαπάνη της ΑΓΕΤ-LAFARGE και με την επίβλεψη της αρχαιολογικής υπηρεσίας ανακαινίστηκε και αποκαταστάθηκε η στέγη της στην αρχική μορφή της. Είναι αξιοσημείωτο ότι για τη δόμηση των τοίχων χρησιμοποιήθηκαν εκτός από αργούς λίθους και κόκκινα θραύσματα κεραμιδιών γι αυτό ονομάστηκε και **κόκκινη εκκλησιά**. (βλ.χάρτη εικ.4 και εικ.20)

Εικ.20 : Άγιος Δημήτριος (Κόκκινη εκκλησιά)

2.4 -ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ

Σύμφωνα με τα όσα εκτέθηκαν στο παρόν κεφάλαιο 2 αλλά και στο προηγούμενο, στην περιοχή Αλιβερίου υπάρχει πλούσιο απόθεμα αρχαιολογικών, προϊστορικών, ιστορικών και βυζαντινών μνημείων το μεγαλύτερο μέρος των οποίων ευρέθησαν στην περιοχή του εργοστασίου της ΔΕΗ (πορθμός) και τα υπόλοιπα είναι διάσπαρτα στον πολεοδομικό ιστό της πόλης. Πολλά από τα κινητά ευρήματα φυλάσσονται στα αρχαιολογικά μουσεία Ερέτριας και Χαλκίδας ενώ στην περιοχή του παλαιού λιγνιτωρυχείου της ΔΕΗ υπάρχει πλούσιο υλικό από τη βιομηχανική ιστορία του τόπου.

Προτείνεται λοιπόν η κατασκευή ενός Αρχαιολογικού Μουσείου στο χώρο του εργοστασίου της ΔΕΗ όπου και η θέση της αρχαίας πόλης Πορθμός, η αναστήλωση και ανάδειξη των υπόλοιπων αρχαιολογικών θέσεων που προαναφέραμε και η κατασκευή σύγχρονου μουσείου βιομηχανίας στο χώρο του λιγνιτωρυχείου όπου υπάρχουν διαθέσιμα κτίρια και γη.

Εξυπακούεται ότι στις προτάσεις αναστήλωσης και ανάδειξης των μνημείων συμπεριλαμβάνονται και τα βυζαντινά και τα μεταβυζαντινά εκκλησάκια της περιοχής που στον άξονα Αλιβερίου-Κύμης εμφανίζουν ιδιαίτερα μεγάλη πυκνότητα. (Έχουν καταγραφεί περί τα σαράντα αξιόλογα τέτοια μνημεία).⁷

Στο επίπεδο του πολιτισμού, ο Δήμος μπορεί να αξιοποιήσει το πλούσιο ιστορικό και πολιτιστικό του απόθεμα και να ενισχύσει τη δικτύωση και τη δραστηριοποίηση τοπικών φορέων. Η ανάδειξη της ιστορίας της περιοχής και η δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών αποτελεί προτεραιότητα για το Δήμο, σε συνδυασμό με την υποστήριξη και τον εκσυγχρονισμό των τοπικών εκδηλώσεων. Στον τομέα αυτό η αξιοποίηση και η υποστήριξη της σημαντικής δραστηριότητας συλλόγων και φορέων είναι προστιθέμενης αξίας. Ακόμη, είναι αναγκαίο να αναβαθμιστούν και να επεκταθούν οι υποδομές σύγχρονου πολιτισμού του Δήμου αλλά και χώρων αναψυχής προς όφελος

---

7. ΧΑΡΑΛ. ΦΑΡΑΝΤΟΣ, « Βυζαντινές και μεταβυζαντινές Εκκλησίες στις περιοχές των χωριών» Αλιβέρι...Δάφνη...Οκτωριά της Ν.Εύβοιας», ΑΕΜ, ΚΔ', 19881-82

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3- ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΡΧΑΙΕΣ ΤΑΜΥΝΕΣ ΣΤΟ ΑΛΙΒΕΡΙ

3.1 –ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει οι Ταμύνες (σημερινό Αλιβέρι) κατά την πρώιμη εποχή του Σιδήρου (1100-700 π.Χ.), την κλασσική αρχαιότητα, την Αρχαϊκή και την Ρωμαϊκή, ήταν πόλις που ανήκε στην επικράτεια της Ερέτριας , ο δε Πορθμός ήταν το επίνειο και η οχυρωματική θέση αυτής (σημερινός Κάραβος).

Επομένως είναι ιστορικά πλέον τεκμηριωμένο ότι ο τόπος μας στην αρχαιότητα είχε την δυαδική υπόσταση **Ταμύνες –Πορθμός**. Κάθε δε προσπάθεια διαχωρισμού και αναφοράς του Πορθμού η των Ταμυνών ως να μη έχουν σχέση είναι μάλλον ανιστόρητη.

Φαίνεται όμως ότι κατά την διάρκεια της Ρωμαιοκρατίας (146πχ-395μχ) οι **Ταμύνες** παρήκμασαν ενώ ο **Πορθμός** συνέχισε την ακμή του και κατά την Βυζαντινή κυριαρχία (395-1204μχ) Αυτό δείχνουν τα ταφικά ευρήματα της περιοχής του Καραβού (**Πορθμός**) που ακόμα και σήμερα ανασκάπτονται (εικ.2 σελίδας 13) και τα οικοδομικά λείψανα - λουτρικές εγκαταστάσεις ύστερων Ρωμαϊκών χρόνων που πιο πάνω αναφέρθησαν. Μετέπειτα που αρχίζει η Ενετοκρατία της Εύβοια (1204 μ.Χ. κ.ε.) οι Ενετοί οικοδομούν ως φαίνεται στα ερείπια του αρχαίου Πορθμού ένα πύργο, (βλ.εικ.16) και λίγο πιο μακριά ένα κάστρο, το Ριζόκαστρο (βλ εικ.17) όπως έχουμε ήδη αναφέρει.

Το γεγονός της παρακμής των **Ταμυνών** και της ανάπτυξης του Πορθμού αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι ο **Πορθμός** εξακολουθεί να αναγράφεται σε πολλούς χάρτες ως **ΠΡΟΤΙΜΟ** κατά την εποχή της Φραγκοκρατίας.(Βλ.εικ.21 επόμενης σελίδας).

Άλλωστε, το γεγονός της παρακμής των **Ταμυνών** και της ανάπτυξης του επινείου τους , του **Πορθμού** δεν είναι άγνωστο ιστορικά φαινόμενο και εν πολλοίς έχει παρατηρηθεί και αλλού, όπως πχ στην Εύβοια, αντίστοιχο φαινόμενο παρατηρούμε στη βόρεια Εύβοια με την παρακμή της αρχαίας Ιστιαίας και την ανάπτυξη του επινείου της, του Ωραιού Μάλιστα δε, ενώ στον Όμηρο η Ιστιαία αναφέρεται ως «Πολυστάφυλον» δεν έχουμε εντοπίσει επαρκεί αρχαία ίχνη της και υπάρχουν περίοδοι χωρίς ευρήματα όπως και για τις Ταμύνες.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνει ειδική μνεία στο σπουδαίο γιατρό και ερευνητή **Θεόδωρο Σκούρα** που αφιέρωσε τη ζωή του μελετώντας

και εξερευνώντας σπιθαμή προς σπιθαμή την Εύβοια.

Γι αυτούς που αγαπάνε την ιστορία του τόπου μας το όνομα Θεόδωρος Σκούρας έχει ιδιαίτερη βαρύτητα. Ο γιατρός και ερευνητής άφησε πίσω του αξεπέραστη παρακαταθήκη ένα έργο που θα έχει ιδιαίτερη σημασία για τους μελλοντικούς ερευνητές. Τα βιβλία του «Βυζαντινά Μνημεία της Εύβοιας» και «Κάστρα της Εύβοιας» είναι ανεπανάληπτα και καταγράφουν λεπτομερώς και με επιστημονική προσέγγιση την θεματολογία αυτή. Ακούραστος, γύρισε όλη την Εύβοια μέχρι το μικρότερο χωριό, σκαρφάλωσε στα πιο απρόσιτα μέρη, φωτογράφιζε και τελικά με δικά του έξοδα τα παρουσίασε σε αυτά τα βιβλία. Στο δεύτερο βιβλίο ανέλαβε την έκδοσή του η Νομαρχία Ευβοίας εκτιμώντας ο ίδιος ο Νομάρχης Θανάσης Μπουραντάς την όλη πρωτότυπη και μοναδική δουλειά του. Στο πρώτο του βιβλίο καταγράφει λεπτομερώς με ιστορικά στοιχεία και φωτογραφικό υλικό χαμένες εκκλησίες, εκκλησάκια, και Μοναστήρια που έχουν χαθεί ή είναι ερείπια ή έχουν μείνει τα τοπωνύμιά τους. Έτσι τίποτα δεν θα σβηστεί από την μνήμη μας, αφού αυτά χάνονται με την αποχώρηση των γενεών και θα μείνουν για πάντα καταγεγραμμένα στα βιβλία του Θεόδωρου Σκούρα.⁹

Εικ.21- Χάρτης του 1689 όπου ο Πορθμός αναφέρεται ως “PROTIMO”

9. ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, « Οχυρώσεις στην Εύβοια », Α.Ε.Μ., τόμ .Κ', 1975

3.2 –Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΑΛΙΒΕΡΙ

Λόγω του ενδιαφέροντος που διαχρονικά παρουσιάζει ή προσπάθεια πολλών ερευνητών και συγγραφέων (ιστορικών) να ερμηνεύσουν την προέλευση του πολεωνύμιου **ΑΛΙΒΕΡΙ** παρουσιάζουμε ύστερα από σχετική έρευνα που πραγματοποιήσαμε συνοπτικά το θέμα.

Επειδή υπήρχε μια σχετική έλλειψη στοιχείων για την προέλευση του ονόματος της πόλης ανεπτύχθησαν και κατεγράφησαν κατά καιρούς στα διάφορα συγγράμματα απόψεις διαφορετικές μεταξύ τους όπως π.χ. ότι προέκυψε από τις οικονομικές συναλλαγές λόγω του ότι το Αλιβέρι ήταν εμπορικό κέντρο και την λέξη « Αλισβερίσι» η «Νταλαβέρι» που υποδηλώνουν αυτό ακριβώς . Σύμφωνα με άλλη καταγραφείσα άποψη το όνομα προήλθε από κάποιον φεουδάρχη Έλληνα η Τούρκο **ΑΛΙΒΕΡΟ**.²

Ο Κ.Α. Γουναρόπουλος το 1880 στο μνημειώδες έργο του « Ιστορία της Νήσου Εύβοιας» έγραψε το εξής: «Το δε χωρίον Αληβέρου, φερόμενον εν πτώσει γενική , ίσως εκλήθη από τίνος Τούρκου Αλή Βέρου καλουμένου».

Το 2009 ο Μιχάλης Ποντίκης στο περιοδικό «Άστερος» που εξέδιδε υποστήριξε την άποψη ότι: «Στην Τούρκικη γλώσσα υπάρχει το ρήμα *alivermek* από το οποίο παράγεται το σπάνιο ελληνικό ρήμα *αλιβερντίζω* που σημαίνει παίρνω και δίνω ,προμηθεύω, αγοράζω για άλλον....» .

Αυτά λίγο πολύ ισχυρίζονταν και άλλοι που ασχολήθηκαν με το θέμα μέχρι **το 1989**. Έτος ορόσημο για το ζήτημα αυτό κατά το οποίο η **Ευαγγελία Μπαλτά**, διδάκτωρ οθωμανικής ιστορίας και σημερινή διευθύντρια στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, εξέδωσε την διδακτορική της διατριβή με θέμα «τα οθωμανικά κατάστιχα του 1474» έτος που η Εύβοια κατελήφθη από τους Τούρκους.(«L'EUBÉE A LA FIN DU XVe SIÈCLE»). (Εικ.20 επόμενης σελίδας του εξώφυλλου του βιβλίου)

Δημοσίευσε δηλαδή σ' αυτήν την ερευνητική εργασία της, τους καταλόγους των χωριών και των πόλεων με τον αριθμό των κατοίκων και των οικογενειών που οι Τούρκοι το 1474 παρέλαβαν από τους Έλληνες κατά την κατάληψη της Εύβοιας.

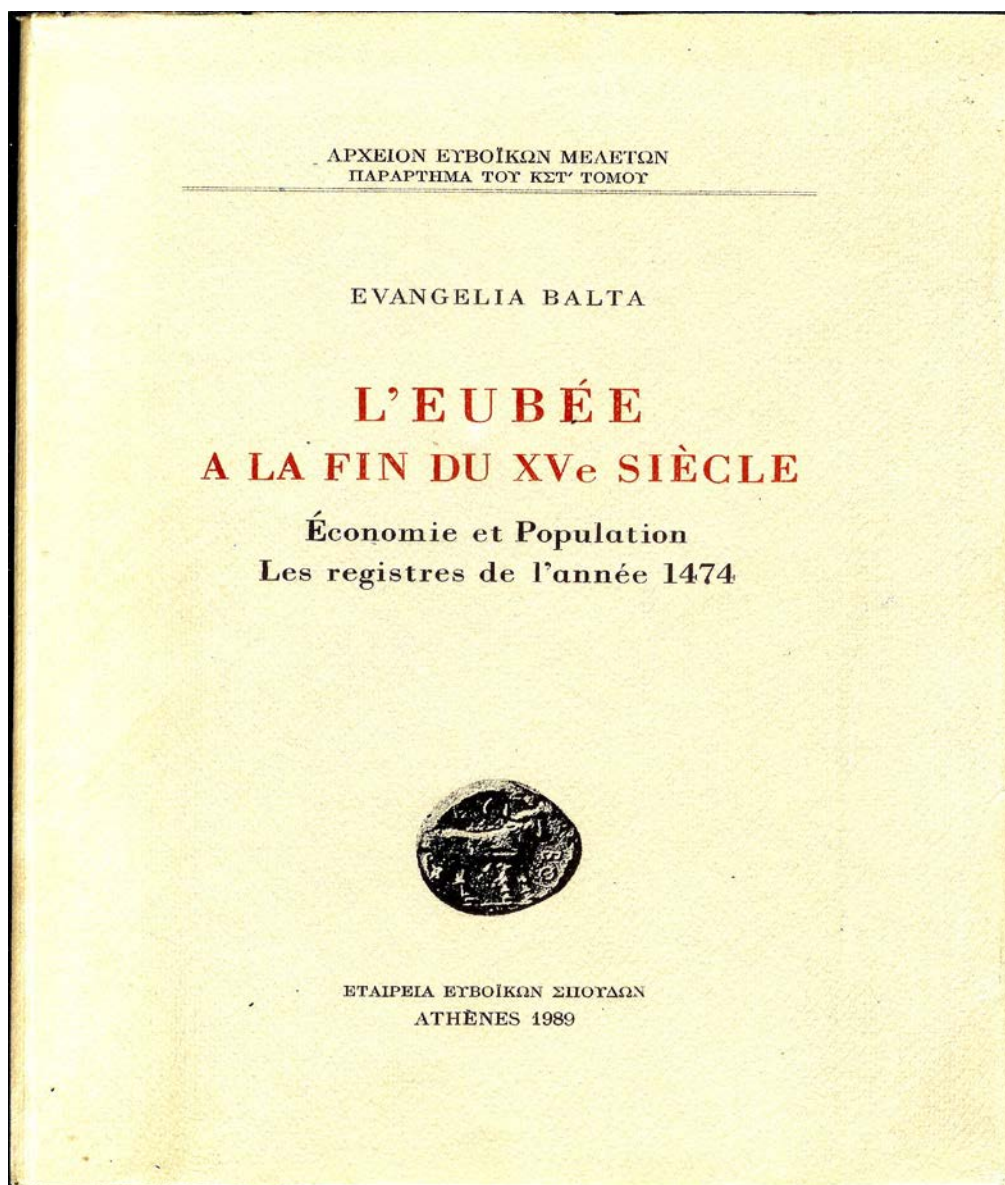
Έτσι μπήκε ένα τέλος στις διάφορες υποθέσεις και εικασίες για την ύπαρξη και προέλευση των ονομάτων χωριών και πόλεων .Από τα οθωμανικά αυτά κατάστιχα του 1474 προκύπτει μεγάλη εγκατάσταση Αρβανιτών στο Αλιβέρι (επώνυμα , Toga , Draga , Litra , Danos , Baro , Kouli, Ravas κ.α.) που πραγματοποιήθηκε γύρω στα έτη 1402-1450.

2.ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Ιστορία της Νήσου Ευβοίας, Χαλκίδα 1979

Αυτοί λοιπόν οι Αρβανίτες που ομιλούσαν την Αλβανική γλώσσα και ήσαν ορθόδοξοι χριστιανοί έδωσαν το όνομα στο τότε μικρό χωριό yliber-I που σημαίνει στα Αλβανικά ουράνιο τόξο, κατεγράφη όμως στα Τούρκικα κατάστιχα ως Avlonvira, μάλλον εκ παραδρομής, το όνομα παραφράστηκε από Avlonvira –Alovira- Alevira- Αλιβέρι.⁸ (βλ.εικ.21 επόμενης σελίδας, της σελ.239 του ως άνω συγγράμματος) .

Θεωρούμε ότι με τα σημερινά δεδομένα η τελευταία προσέγγιση και ερμηνεία της προέλευσης του ονόματος της πόλης μας είναι η πιο σωστή .Οφείλουμε λοιπόν το ωραίο όνομα της πόλης μας στους επήλυδες Αρβανίτες από την Παραμυθιά που εγκαταστάθηκαν στον τόπο μας γύρω στο 1405.

Εικ.22 – Το εξώφυλλο του βιβλίου της κ. Μπαλτά με τα τουρκικά Κατάστιχα.

8. EVANGELIA BALTA, L'EUBÉE A LA FIN DU XVÈ SIÈCLE (Economie et population le registerew de l'annee 1474)_Athenes 1989

Karye-i B i r i k i Hane 20 Hasil 1.275

Karye-i B e j a η i Hane 14 Hasil 919

Karye-i I s t u r a

Hane 53 Bive 2

Bahce-i hassa, eŞcar-i turunc ve badem ve incir Hasil 5.143

p. 6 Mezra'a-i Proximo, hall Mezra'a-i Rogoz, hali Mezra'a-i Kolona, hali Mezra'a-i Daru, hali Mezra'a-i Piyamoz,
hali Mezra'a-i Kafkala, hali

Nahiye-i **Kladya** tabi'-i Avlonar¹

Karye-i K l a d y a

Hane 34 Bive 3

Hasil 2.390

Karye-i **Avloyira**² Hane 44 Bive 6 Hasil 2.720

p. 7 Karye-i Ayo L u k a Hane 69 Bive 7 Hasil 4.113

Karye-i A y o Y a η i Hane 25 Bive 2 Hasil 1.775

Karye-i K a t o m u l a Hane 34 Bive 1 Hasil 1.745

¹ Dans le registre detaille (p. 56): A v i o n a.

² Dans le registre detaille (p. 57): **Avloyira**.

Εικ.23- Η σελίδα 213 του βιβλίου της κ. Μπαλτά, που απεικονίζει το παραφρασμένο όνομα του τότε μικρού οικισμού Avlonira, όπως το παρέλαβαν οι Τούρκοι το 1474 (σημερινό Αλιβέρι).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4- ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ-ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ

4.1 –ΑΞΙΟΛΟΓΑ ΚΤΙΡΙΑ

Η ουσιαστική ανασυγκρότηση των πόλεων της Εύβοιας ξεκίνησε μετά την απελευθέρωση από τους Τούρκους που σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα καθυστέρησε (1833). Δυστυχώς το Αλιβέρι δεν ήταν στις αρχικές πολεοδομικές παρεμβάσεις που έγιναν μετεπαναστατικά από την κυβέρνηση του Ι.Καποδίστρια όπως έγινε για την Χαλκίδα ,την Ερέτρια (Νέα Ψαρά) , την Κάρυστο (Οθωνόπολις) και πιθανώς για την Λίμνη ,την Ιστιαία , και τα Βασιλικά. Έτσι, στους μεγάλους και ευθύγραμμους δρόμους των πιο πάνω πόλεων χτίστηκαν δημόσια κυρίως κτίρια με έντονα στοιχεία κλασικισμού και ανάλογο αρχιτεκτονικό περιεχόμενο.

Παράλληλα όμως και στις άλλες πόλεις με άτακτο πολεοδομικό ιστό χτίστηκαν σημαντικά νεοκλασικά κτίρια όπως στο **Αλιβέρι**. Εδώ τα νεοκλασικά κτίρια αναμειγνύονται χωρίς ιδιαίτερη φροντίδα μέσα στην πολεοδομική μάζα λόγω ακριβώς της έλλειψης συνολικού πολεοδομικού σχεδιασμού αρχικά. (Εικ.22,23)

Δυστυχώς από τα χαρακτηριστικά αυτά κτίσματα πολλά έχουν κατεδαφιστεί ενώ για τα υπάρχοντα που σώζονται δεν έχει γίνει καμιά συντονισμένη προσπάθεια για την συντήρηση και διάσωση τους.¹⁶

Εικ.24- Διατηρητέο κτίριο στο Αλιβέρι

Εικ.25-Κτίριο στο Αλιβέρι
με νεοκλασικά χαρ/κά

16.Περιοδικό *ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ* τεύχος 43-ΑΘΗΝΑ 1992- σελ.81

Εικόν.26 –Κτίριο στο κέντρο του Αλιβερίου με νεοκλασικά στοιχεία

ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΑΙ:

Για τα λίγα εναπομείναντα αξιόλογα κτίρια που απέμειναν στο Αλιβέρι και με δεδομένο ότι όλα ανήκουν σε ιδιώτες:

-Άμεσα να κηρυχτούν διατηρητέα από την πολιτεία με πρωτοβουλία του νεοσύστατου Δήμου Κύμης –Αλιβερίου.

-Να δοθούν κίνητρα στους ιδιοκτήτες (χαμηλότοκα δάνεια, μεταφορά συντελεστή δόμησης, επιδότηση κόστους μελέτης κλπ) για την αναστήλωση των κτιρίων.

4.2 ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΠΟΛΗΣ

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Γραφείου πολεοδομίας του Δήμου Κύμης –Αλιβερίου η διαχρονική πορεία εγκρίσεων-επεκτάσεων σχεδίων για το Αλιβέρι είναι η παρακάτω:

Α) Το **1884** γίνεται η πρώτη μετά την απελευθέρωση προσπάθεια οικιστικής οργάνωσης της πόλης με την έγκριση ενός πρώτου ρυμοτομικού σχεδίου, που αντίγραφό του δυστυχώς δεν μπορούσαμε να βρούμε. Η έγκρισή του πάντως έγινε στις 30-6-84 και η τροποποίησή του την 11-1-1992, σύμφωνα με στοιχεία του Δήμου.

Β) Στις **17-10-53** εγκρίνεται (ΦΕΚ 309 Α/53) η επέκταση του πιο πάνω πρώτου σχεδίου που περιλαμβάνει συνολικά **738 στρέμματα**, χωρίζοντας σε δύο τομείς Α και Β την ενταγμένη στο σχέδιο περιοχή και διαφοροποιώντας τον συντελεστή δόμησης και την κάλυψη σε 1,80 (60 %) και 1,50 (50%) αντίστοιχα.(βλ. **παράρτημα χάρτης Νο 1 και Νο2**).

Το σχέδιο αυτό που έγινε το 1952 στην ουσία ήταν η πρώτη προσπάθεια πολεοδομικής-ρυμοτομικής οργάνωσης της πόλης, και συγχρόνως μια ιστορικά μοναδική ευκαιρία στην πόλη μας να αλλάξει όψη, αλλά δυστυχώς και τότε κυριάρχησαν στον σχεδιασμό τα συμφέροντα του ιδιοκτησιακού καθεστώτος. Αποτέλεσμα, μια πόλη χωρίς κοινόχρηστους χώρους (πλατείες, πεζόδρομους), χωρίς πράσινο με δρόμους ανεπαρκούς πλάτους που οδήγησαν στο οξύτατο σημερινό κυκλοφοριακό χάος στη πόλη. Μια ματιά στους χάρτες του παραρτήματος είναι αρκετή για να αντιληφθεί κανείς τα παραπάνω. Είναι χαρακτηριστικό ότι με το σχέδιο αυτό δεν υπήρχε πρόβλεψη για σχηματισμό κεντρικής πλατείας στη πόλη, η δε κατ' ευφημισμό ονομαζόμενη μπροστά στην εμπορική τράπεζα, ήταν εντελώς ανεπαρκής για τις ανάγκες της πόλης. (μια ασφαλτοστρωμένη επιφάνεια κλίσης 8-10% εντελώς ακατάλληλη (βλ.εικ.27 και 28)

Γ) Την διετία **1982-84** και στα πλαίσια της επιχείρησης πολεοδομικής ανασυγκρότησης του Ν.1337/81 πραγματοποιήθηκε επέκταση του ως άνω ισχύοντος σχεδίου του 1953 της πόλης του Αλιβερίου εντάσσοντας **1990 περ. στρέμματα** στο νέο σχέδιο σε τρεις ενότητες-γειτονιές. Η γειτονιά «**Λειβάδια**» περιελάμβανε **1105** στρέμματα, η γειτονιά «**Κοκκινόγια**» περιελάμβανε **603** στρέμματα και η γειτονιά του «**Καράβου**» περιελάμβανε **282** στρέμματα.(βλ.χάρτη **Νο 1 και Νο3 παραρτ/τος**).

Το όλο εγχείρημα ξεκίνησε με ένα γενικό πολεοδομικό σχέδιο (ΓΠΣ) που εγκρίθηκε στις **17-4-86** (ΦΕΚ 331 Δ) και ήταν προς την σωστή κατεύθυνση επίλυσης χρόνιων οικιστικών προβλημάτων, (αυθαίρετα, έλλειψη χώρων πρασίνου και κοινοχρήστων) που κυρίως οφείλονταν στο λάθος σχεδιασμό του προηγούμενου Σ.Π του 1953 όπως πιο πάνω αναφέραμε. Είναι χαρακτηριστικό ότι με το νέο αυτό σχέδιο δίνεται λύση και στο θέμα της κεντρικής πλατείας, αφού προβλέπει σε σωστή θέση στη γειτονιά «Λειβάδια» (μεταξύ Αλιβερίου και Καράβου) τη δημιουργία μεγάλης πλατείας, όπου το Δημαρχείο το Πνευματικό κέντρο κλπ.(**Χάρτες Νο 1&3 παραρτήματος**). Δυστυχώς όμως δεν έχει ολοκληρωθεί η πράξη εφαρμογής για τη γειτονιά αυτή, όπως θα δούμε παρακάτω.¹⁵ (**Σχέδια και εγκρίσεις από γρ. πολεοδομίας Δήμου**)

Η εν λόγω επέκταση του Σ.Π. του 86 προέβλεπε την ολοκλήρωση των διαδικασιών με τις πράξεις εφαρμογής για τρεις πολεοδομικές ενότητες. Δυστυχώς μέχρι σήμερα για λόγους που σχετίζονται με έλλειψη οικονομικών πόρων του Δήμου, γραφειοκρατία και οργανωμένα συμφέροντα έχει ολοκληρωθεί η πράξη εφαρμογής μόνο της ενότητας «Κοκκινόγια», εκτάσεως 603 στρεμ. (**χάρτης Νο 1 παραρτήματος**)

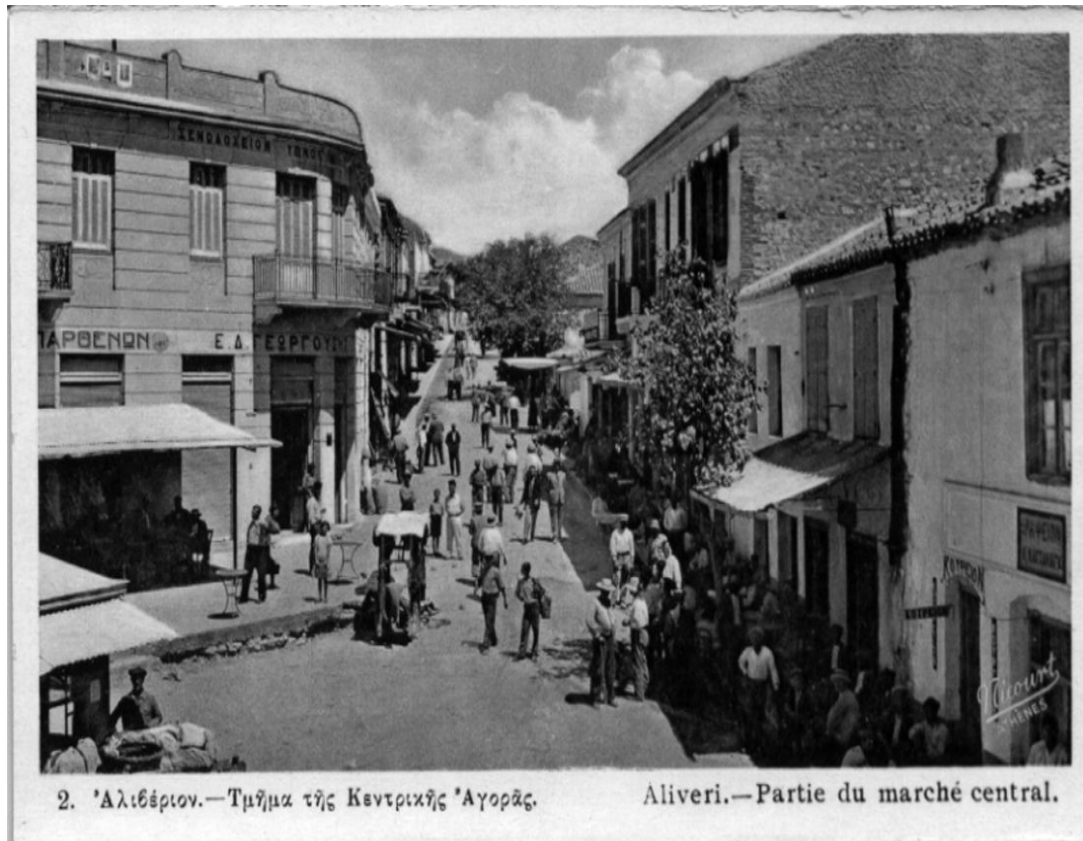
ΠΡΟΤΑΣΗ

Είναι νομίζουμε χρέος της νέας Δημοτικής Αρχής η άμεση ολοκλήρωση των πράξεων εφαρμογής και των άλλων δύο ενοτήτων γιατί η πόλη ασφυκτιά κυριολεκτικά και βασικά προβλήματα της πόλης θα επιλυθούν

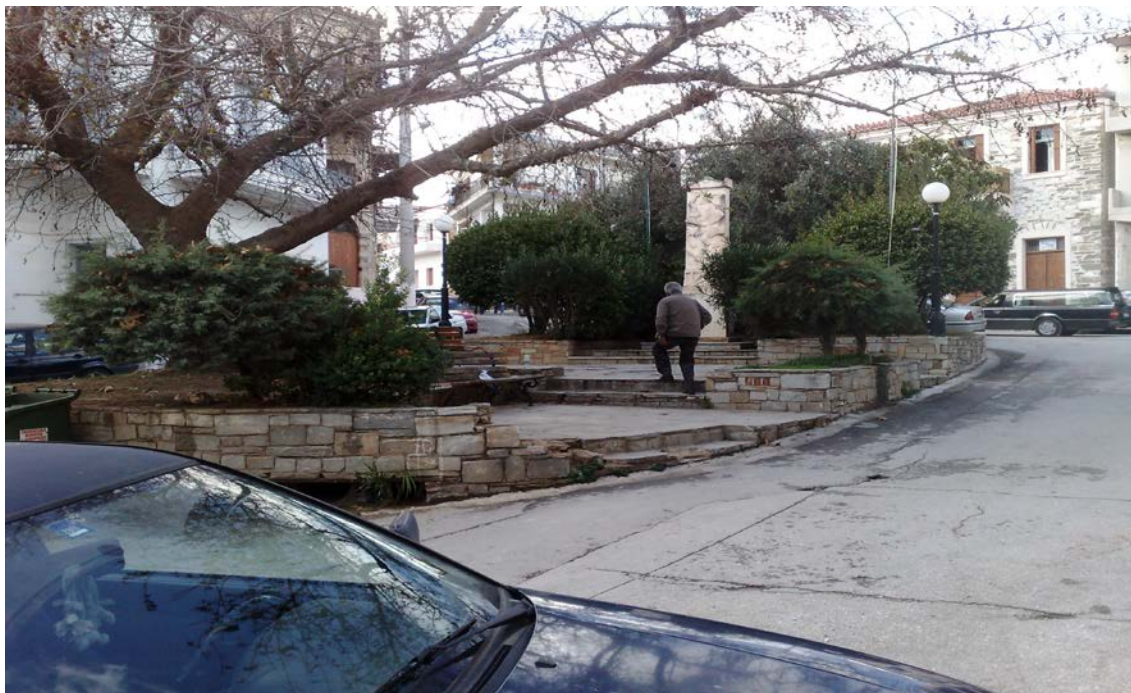

μόνο εφόσον αυτός ο σχεδιασμός υλοποιηθεί.

Εικ. 27- Η κατ' ευφημισμό κεντρική πλατεία του Αλιβερίου
(Στη πραγματικότητα συμβολή τεσσάρων δρόμων)

**Εικ.28- Η κατ' ευφημισμό κεντρική πλατεία του Αλιβερίου
(φωτογραφία του 1936 –ελάχιστα πράγματα άλλαξαν)
ΠΗΓΗ: Αρχείο βιβλιοπωλείου Δημ. Κάραλη**

Εικ.29- Πλατεία Ηρώων στο Αλιβέρι, μια από τις ελάχιστα

4.3 –ΑΣΥΜΒΑΤΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ

Όπως είδαμε η εξ αρχής ευκαιριακή και άναρχη χωροθέτηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, λόγω ακριβώς της απουσίας σαφώς προσδιορισμένων χρήσεων γης που ξεκίνησε ουσιαστικά με το σχέδιο της πόλης από το 1952 με πλήρη απουσία χωροταξικού σχεδιασμού , επέτρεψε, δημιούργησε ασύμβατες βιομηχανικές –βιοτεχνικές εγκαταστάσεις σε απόσταση αναπνοής από κατοικημένες περιοχές και όχι μόνο.

Έτσι π.χ. εκτός της βαριάς βιομηχανίας (ΔΕΗ-ΑΓΕΤ) υπάρχουν δευτερεύοντα προβλήματα με παρακείμενες μικρές βιοτεχνίες καθώς και νεκροταφεία δίπλα σε σπίτια που κατοικούνται.⁶

Σήμερα «φιλοξενεί» αρκετές μεσαίες και μικρές και επιχειρήσεις εκτός των μεγάλων βιομηχανιών της ΔΕΗ και της Τσιμεντοβιομηχανία ΑΓΕΤ-ΗΡΑΚΛΗΣ II στο Μηλάκι.(Χάρτης εικ.No 4).

Ενδεικτικά αναφέρουμε το ΓΑΛΒΑΝΙΣΤΗΡΙΟ Α.Β.Ε.Ε. του κ. Παπαδιόχου, τη ΒΙΔΟΜΕΤ Α.Β.Ε.Ε. στον Κάραβο, τη ΒΙΟΖΑΛ Α.Β.Ε.Ε., τη ΒΙΟΜΕΚ Α.Β.Ε.Ε. ΑΦΟΙ Ι. ΣΙΜΩΣΗ, την ΕΒΙΕΣΚ, την ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ Α.Ε., DRACULI coffee, Επιχειρήσεις Έτοιμου Μπετόν ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, ΑΡΓΥΡΗ, ΦΡΥΓΑΝΙΩΤΗ, Λατομεία μαρμάρων, Σχιστήρια, μεγάλα σούπερ μάρκετς όπως ΑΤΛΑΝΤΙΚ – ΓΑΛΗΝΟΣ, ΔΙΑ %, ΔΕΗ κ.ά.⁶

Μειονέκτημα είναι το ότι δεν υπάρχουν ξενοδοχειακές μονάδες ή ενοικιαζόμενα δωμάτια. Η θέα των εργοστασίων της ΔΕΗ και της ΑΓΕΤ αποθαρρύνουν τυχόν επενδυτές.

Τα παραπάνω αποτυπώνονται ενδεικτικά στον ένθετο χάρτη ασύμβατων χρήσεων γης που ακολουθεί .

Είναι χαρακτηριστικό ότι το μοναδικό λατομείο αδρανών του Αλιβερίου της εταιρείας LAFARGE είναι εγκαταστημένο και λειτουργεί με τεράστια προβλήματα όχλησης τις πλησίον αυτού κατοικίες σε λάθος εκ των υστέρων χωροθετημένη λατομική ζώνη όπως φαίνεται στον εν λόγω ένθετο χάρτη.

ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΑΙ ο άμεσος επανακαθορισμός της λατομικής ζώνης και η απομάκρυνση του νεκροταφείου Αλιβερίου εκτός κατοικημένης περιοχής

4.4 -Η ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΔΟΜΗΣΗ ΣΤΟ ΑΛΙΒΕΡΙ

Η μεγάλη καθυστέρηση που παρατηρείται στο Αλιβέρι στην ολοκλήρωση των διαδικασιών έγκρισης της επέκτασης του νέου πολεοδομικού σχεδίου επέκτασης, όπως προηγουμένως είδαμε, δημιουργεί τις προϋποθέσεις κάτω από τις πιεστικές ανάγκες των πολιτών για στέγαση, δημιουργίας αυθαίρετων κτισμάτων που ξεκίνησε κυρίως από το 1983, ταυτόχρονα σχεδόν με τη διαδικασία επέκτασης του σχεδίου πόλης και συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Είναι προφανές ότι όσο συνεχίζεται η αδικαιολόγητη καθυστέρηση ολοκλήρωσης των διαδικασιών επέκτασης του σχεδίου (από τα 1.700 στρέμματα έχουν γίνει πράξεις εφαρμογής μόνον τα 600 στρέμματα της επέκτασης), η αυθαίρετη δόμηση θα συνεχίζεται.

Τα αυθαίρετα της περιοχής Αλιβερίου εντοπίζονται στη συντριπτική τους πλειοψηφία (80% περίπου) στη περιοχή «Κάμπος» που έχει έκταση περίπου 1.430 στρέμματα και είναι γεωργικής γη υψηλής παραγωγικότητας. Η περιοχή βρίσκεται νοτιοδυτικά της πόλης του Αλιβερίου – γειτονιά Λειβάδια- σε απόσταση 250μ από το όριο του σχεδίου της επέκτασης.

Οριοθετείται από την Εθνική οδό Λεπούρων – Χαλκίδας, στο τμήμα της από Ποντικό μέχρι το γήπεδο ποδοσφαίρου (γέφυρα Αλιβερίου), τη παραλία Κάμπου και τις παρυφές του Μεσονησίου.

Η επιλεκτική συγκέντρωση των αυθαιρέτων στο «Κάμπο» Αλιβερίου σχετίζεται αφ' ενός με τα φυσικά πλεονεκτήματα της περιοχής αλλά και τα χρηστικά, δεδομένου ότι πολλά αυθαίρετα χρησιμοποιούνται εκτός από δεύτερη κατοικία και ως αγροικίες λόγω των πλεονεκτημάτων που έχει η εύφορη γη του κάμπου.

Στον χάρτη που ακολουθεί ένθετα φαίνεται η πιο πάνω περιοχή που περιγράψαμε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5- ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥΣ

5.1 ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Έχοντας κατά νου τις προηγηθείσες ιστορικές αναφορές και αναλύσεις μπορεί πλέον επαγωγικά να γίνει καταγραφή και αναφορά στα σύγχρονα προβλήματα του σημερινού Αλιβερίου αφού είναι πλέον προφανές ότι τα αίτια δημιουργίας τους έχουν να κάνουν με το ανορθόδοξο αρχικά πολεοδομικό σχεδιασμό (1953) και την εκβιομηχάνιση του τόπου (σχεδόν ταυτόχρονα) χωρίς να προηγηθεί ο σωστός χωροταξικός σχεδιασμός.

Αποτέλεσμα ακριβώς αυτού ήταν να εγκατασταθεί το 1952 μια μεγάλη μονάδα παραγωγής ρεύματος στο Αλιβέρι σχεδόν μέσα σε κατοικημένη περιοχή στο Κάραβο **(βλ.εικ. 30)**. Ακολούθησε το 1981 η ίδρυση από την ΑΓΕΤ Ηρακλής στο παρακείμενο οικισμό Μιλάκι μεγάλης τσιμεντοβιομηχανίας ετήσιας δυναμικότητας 1.500.000 τόνων τσιμέντου ετησίως, καθώς και λατομείων ασβεστόλιθου και σχιστόλιθου **(εικ. 31)**.

Κατασκευάζεται ήδη και είναι στο στάδιο της αποπεράτωσης νέα μονάδα φυσικού αερίου 400 MW, **(βλ.εικ 32)** στο Κάραβο Αλιβερίου δίπλα στις παλιές, που είναι σήμερα σε ψυχρή εφεδρεία και σύμφωνα με συμβατική υποχρέωση της ΔΕΗ θα κλείσουν οριστικά μόλις ξεκινήσει τη λειτουργία της η νέα μονάδα. Έτσι θα ελαχιστοποιηθούν και οι επιπτώσεις στο περιβάλλον από τη μακρόχρονη επιβάρυνση του, αφού το φυσικό αέριο ως καύσιμο θεωρείται «ευγενές» και ελάχιστα ρυπογόνο.

Παράλληλα με τις πιο πάνω μεγάλες βιομηχανικές μονάδες (βλ. Χάρτησελ.6) αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις επικουρικά προς αυτές στην περιοχή **εγκαταστάθηκαν και δραστηριοποιούνται και άλλες μικρότερες βιομηχανίες, βιοτεχνίες και επιχειρήσεις που αναφέρθησαν προηγούμενα στο κεφ.4.3 στη σελ.31** ενώ σημειώνεται τα τελευταία χρόνια ραγδαία ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (αιολικά – φωτοβολταϊκά) όχι μόνο στη περιοχή Αλιβερίου, αλλά σε όλη τη νότια Καρυστία, πράγμα που δημιουργεί τις προϋποθέσεις να γίνει το Αλιβέρι ένα σύγχρονο ενεργειακό κέντρο με **περιβαλλοντικό** προσανατολισμό. αφού οι παλιές ρυπογόνες μονάδες της ΔΕΗ οριστικά θα κλείσουν, μετά την ολοκλήρωση της νέας μονάδας φυσικού αερίου 400MW, που είναι στο στάδιο της τελικής

αποπεράτωσης.

Τέλος την οικονομία της περιοχής χαρακτηρίζει η σχετική ανάπτυξη Τεχνικών Υπηρεσιών (τριτογενούς τομέα) αφού το Αλιβέρι είναι οικονομικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής καθώς και η μεταλλευτική δραστηριότητα που σήμερα περιορίζεται στην εξόρυξη ασβεστόλιθου (αδρανή και μάρμαρα) ενώ παλαιότερα περιελάμβανε και την εκμετάλλευση κοιτασμάτων λιγνίτη από το 1897 , (εικ.33) που ήταν και το πρώτο καύσιμο του Ατμοηλεκτρικού Σταθμού της ΔΕΗ, σήμερα όμως τα κοιτάσματα που υπάρχουν κρίνονται ασύμφορα για την περαιτέρω εκμετάλλευση, ενώ οι εγκαταστάσεις των ορυχείων λιγνίτη έχουν περιοριστεί σε μια μικρή μονάδα μεταλλικών κατασκευών που απασχολεί μόνο 40 περίπου άτομα.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

1. Ορθολογική ανάπτυξη του Αλιβερίου ως Ενεργειακού Κέντρου διεθνούς εμβέλειας με περιβαλλοντικό προσανατολισμό.
2. Αξιοποίηση αιολικοί-ηλιακού ενεργειακού δυναμικού της περιοχής.
3. Άμεση χωροθέτηση δραστηριοτήτων και έγκριση χρήσεων γης, που θα επιτρέψει μια κατά το δυνατόν ισόρροπη ανάπτυξη με αξιοποίηση όλων των παραγωγικών δυνάμεων του τόπου. ⁶

Εικ.30- ΑΗΣ Αλιβερίου 1952(Διακρίνεται και το Ριζόκαστρο)

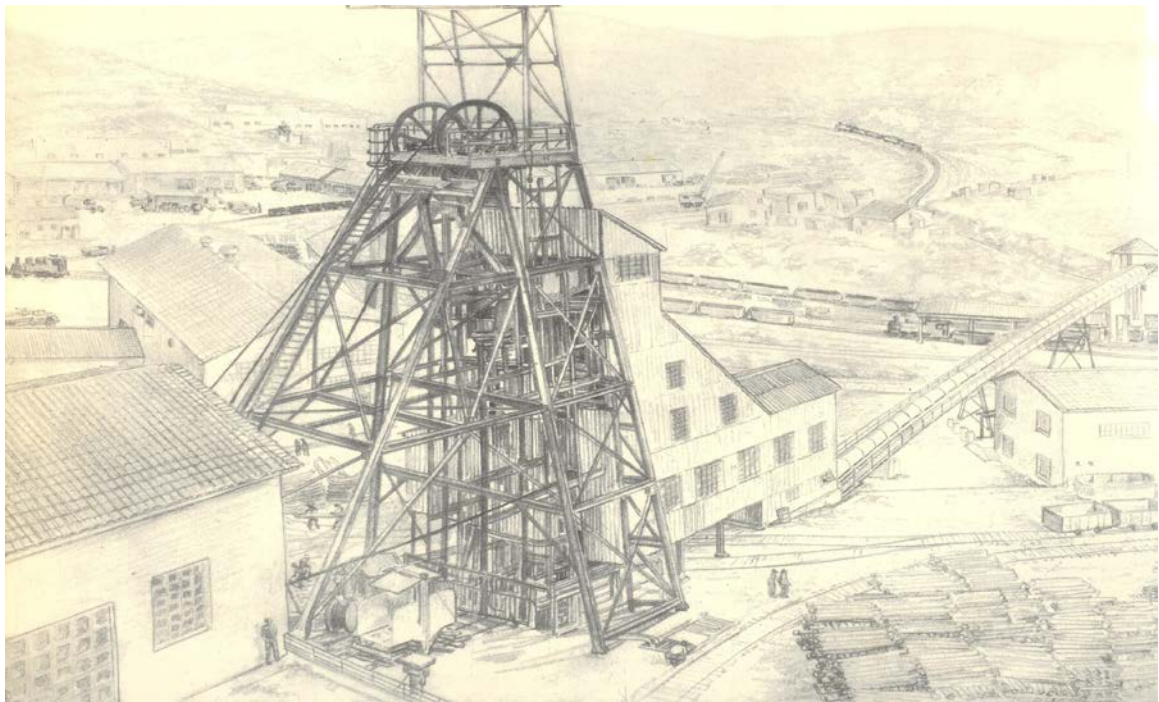
6.ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΚΥΜΗΣ-ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ 2012-2014

Εικ.31- ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ ΙΙ (1982)

Εικ.32-Η νέα μονάδα φυσικού αερίου της ΔΕΗ (δίπλα στις παλιές)

Εικ.33.- Το λιγνιτωρυχείο Αλιβερίου σε σχέδιο του Δ, Μεγαλίδη. (κλειστό σήμερα)

ΛΙΓΝΙΤΩΡΥΧΟΙ ΤΟΥ ΜΗΡΙΝΙΑ

’Από τὰ ἐγκατα τῆς γῆς στέλνουν τὸ φῶς σ’ ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

Εικ.34- Λιγνιτωρύχοι της ΔΕΗ . (Πίνακας Δ. Μεγαλίδη)

5.2 Η ΡΥΠΑΝΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ

Είναι προφανές από τα παραπάνω ότι από το 1955 και έπειτα η άναρχη μετεξέλιξη μιας πρώην αγροτικής περιοχής σε βιομηχανική, χωρίς χωροταξικό σχεδιασμό και χωρίς τη δημιουργία στοιχειωδών υποδομών υποδοχής τέτοιων δραστηριοτήτων, επέφερε άνοδο του οικονομικού επιπέδου των 30.000 περίπου κατοίκων της περιοχής αλλά το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον του τόπου υποβαθμίστηκε.

Για δεκαετίες ολόκληρες οι δύο μεγάλες βιομηχανίες ΔΕΗ και ΑΓΕΤ κατανάλωναν μεγάλο όγκο ρυπογόνων καυσίμων (λιγνίτη, λιθάνθρακα, μαζούτ), πολλές φορές χωρίς να λαμβάνουν τα επιβαλλόμενα από την κοινοτική και ελληνική νομοθεσία μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος. Σήμερα και ιδιαίτερα την τελευταία δεκαετία η τάση που υπήρχε παλαιότερα για υποβάθμιση του περιβάλλοντος έχει αναστραφεί. Η συνεχώς αυξανόμενη ευαισθητοποίηση των πολιτών μέσω των περιβαλλοντικών οργανώσεων για τους κινδύνους που μας απειλούν από τον ανεξέλεγκτο βομβαρδισμό με ρύπους συνέβαλε σ' αυτό παράλληλα με την αυστηροποίηση της κοινοτικής νομοθεσίας.

Έτσι υπάρχει σαφώς μείωση των εκπεμπόμενων ρύπων από τη ΔΕΗ, αφού εδώ και μια διετία σχεδόν οι παλιές ρυπογόνες μονάδες που έκαιγαν μαζούτ έχουν σταματήσει, αφού πρόκειται να τεθεί σε λειτουργία η αντικαταστάτρια τους μονάδα φυσικού αερίου 400MW που ήδη ολοκληρώνεται. Ως προς την ΑΓΕΤ που λειτουργεί όπως είπαμε από το 1980 προκαλώντας σημαντική ρύπανση στο αέρινο ,θαλάσσιο και γήινο περιβάλλον έχει σημειωθεί πρόοδος, ιδιαίτερα την τελευταία πενταετία, στην προσπάθεια που γίνεται για την αλλαγή αυτής της κατάστασης και κάτω από την πίεση της τοπικής κοινωνίας. Έτσι σταμάτησε την υπεράντληση νερού για την χρήση της , από γεωτρήσεις που ταπεινώνουν επικίνδυνα τον υδροφόρο ορίζοντα, κατασκευάζοντας παράλληλα μονάδα αφαλάτωσης, τοποθέτησε ηλεκτρονικά φίλτρα στους αγωγούς εκπομπής των καυσαερίων της και αποκατέστησε με δενδροφυτεύσεις το φυσικό περιβάλλον στους χώρους των λατομείων της (ασβεστόλιθου και σχιστόλιθου.)

ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Κατά τη χρονική περίοδο 1999-2008 πραγματοποιήθηκαν από διάφορους φορείς μελέτες που πιστοποίησαν τα πάρα πάνω:

1. Μελέτη του ΠΑ.ΚΟ.Ε (2008) για λογαριασμό της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Εύβοιας αναφέρεται στην παρουσία υψηλών ποσοστών εξασθενούς χρωμίου με μηδενικά τα θεσπισμένα όρια ως προς το συγκεκριμένο στοιχείο, στη θαλάσσια περιοχή της ΑΓΕΤ στον Κόλπο του Αλιβερίου.

2. Μετρήσεις του Τμήματος Εφαρμοσμένων Μαθηματικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Τομέας Ατμοσφαιρικής ρύπανσης υπό τον καθηγητή Αλ. Παπαγιάννη (2008) που δημοσιεύθηκαν και στον Τύπο, έδειξαν για ιδιαίτερα μεγάλο χρονικό διάστημα μεγάλες υπερβάσεις σε μικροσωματίδια P10, που είναι πολύ επικίνδυνα για την ανθρώπινη υγεία.

3. Μελέτη του Πανεπιστήμιου Πατρών (1999-2000, Σχολή Γεωλογίας-Εργαστήριο Εφαρμοσμένης Γεωχημείας) στη θαλάσσια περιοχή δυτικά του εργοστασίου της ΑΓΕΤ και του χώρου με την αποτιθέμενη τέφρα από το λιγνίτη, διαπίστωσε την ύπαρξη τοξικών βαρέων μετάλλων σε μεγάλη θαλάσσια έκταση.

4. Μελέτη (2006) του Τμήματος Χημικών Μηχανικών του ΑΠΘ για λογαριασμό της ΔΕΗ, παρουσιάζει υψηλές συγκεντρώσεις βαρέων μετάλλων με νικέλιο (Ni) και μόλυβδο (Pb) σε δείγματα θαλάσσιου περιβάλλοντος, που ξεπερνούν κατά πολύ: το Ni τα μέγιστα επιτρεπόμενα όρια, ο Pb το μέσο επιτρεπόμενο, ενώ άλλα [κάδμιο (Cd) και μαγγάνιο (Mn)] εμφανίζονται σε συγκεντρώσεις πολλαπλάσιες αυτών που ανιχνεύονται στο θαλάσσιο περιβάλλον σε κοντινές περιοχές.

ΠΡΟΤΑΣΗ: Έλεγχος και περιορισμός των ρύπων για τις υπάρχουσες βιομηχανίες που ρυπαίνουν και απαγόρευση δημιουργίας νέων χωρίς την χωροθέτηση δραστηριοτήτων, ώστε να μην επαναληφθούν λάθη του παρελθόντος.

5.3 ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ

Η διάθεση των αστικών απορριμμάτων σε διάφορες θέσεις ανεξέλεγκτα στη περιοχή του Αλιβερίου (ΧΑΔΑ), αυξήθηκε κατακόρυφα την τελευταία πεντηκονταετία λόγω και της αλλαγής της παραγωγικής δομής της τοπικής οικονομίας , όπως προαναφέραμε.(αγροτική, αστική, βιομηχανική).

Αυτό είχε σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον κυρίως λόγω παραγωγής διοξινών από την συχνή καύση αλλά και την επικίνδυνη ρύπανση του υδροφόρου ορίζοντα.

Για την επίλυση του προβλήματος και κάτω από την πίεση της ευρωπαϊκής κοινότητας (η χώρα μας ήδη πληρώνει τεράστια πρόστιμα για τις ανεξέλεγκτες χωματερές), προβλέπεται από το σχεδιασμό της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος, εδώ και 8 περίπου χρόνια για την Εύβοια άμεσα η κατασκευή τριών ΧΥΤΑ .Ένα στη Βόρεια .Εύβοια (Ιστιαία) ένα στη Χαλκίδα και ένα στη Νότια .Εύβοια για τις ανάγκες πλέον των δύο Καλλικρατικών Δήμων που απέμειναν (Κύμης-Αλιβερίου και Καρύστου).

Είναι παράδοξο , και άξιον απορίας διότι, ενώ μέχρι σήμερα έχουν ολοκληρωθεί και λειτουργούν στην Εύβοια ΧΥΤΑ στην Χαλκίδα και Ιστιαία που καλύπτουν τις ανάγκες διάθεσης των απορριμμάτων της κεντρικής και βόρειας Εύβοιας αντίστοιχα, για την νότια Εύβοια , ο προβλεπόμενος από τον αρχικό περιφερειακό σχεδιασμό ΧΥΤΑ ή ΧΥΤΥ δεν έχει ακόμα χωροθετηθεί !

Κάτω από την πίεση του μεγάλου προβλήματος διάθεσης των αστικών απορριμμάτων για τον Δήμο Κύμης- Αλιβερίου και τον Δήμο Καρύστου, (Νότια Εύβοια), συνήλθε πρόσφατα (στις 30-11-2011) το Δημοτικό .Συμβούλιο και αποφάσισε την άμεση κατασκευή (εντός 6 μηνών) δύο σταθμών μεταφόρτωσης (ΣΜΑ) εντός των ορίων του Δήμου όπου τα απορρίμματα αφού υποστούν επεξεργασία με βιοαντιδραστήρες με σκοπό την κομποστοποίηση και διαλογή , συμπιέζονται και τοποθετούνται σε μεγάλα κιβώτια (CONTAINERS), για να μεταφερθούν στην Χαλκίδα ή όπου αλλού αυτό είναι εφικτό και υπάρχει ΧΥΤΑ η ΧΥΤΥ. Εντός δε της επόμενης διετίας να κατασκευασθεί και ο ΧΥΤΥ Ν.Εύβοιας όπου θα γίνεται η τελική διάθεση του 40% μόνο του αρχικού όγκου των απορριμμάτων αφού θα προηγείται ανακύκλωση, κομποστοποίηση των οργανικών κλπ.

ΠΡΟΤΑΣΗ:

Γίνεται ολοφάνερο από το παραπάνω ιστορικό ότι είναι επιτακτική η ανάγκη της άμεσης υλοποίησης της παραπάνω απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου (της 30-11-2011) ,που κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση, για την άμεση κατασκευή (εντός 6 μηνών) δύο σταθμών μεταφόρτωσης (ΣΜΑ) για να μεταφερθούν σε ΧΥΤΑ η ΧΥΤΥ. Εντός δε της επόμενης διετίας να κατασκευασθεί και ο ΧΥΤΥ Ν.Εύβοιας.

Εικ.35- Χώρος ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων στο Αλιβέρι

5.4 ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ

Πριν από 30 ακριβώς χρόνια (1981) η πόλις του Αλιβερίου απέκτησε βιολογικό καθαρισμό στην περιοχή « ΡΙΦΙ » του κάμπου Αλιβερίου (βλ. χάρτη Νο 4 σελ.6) . Ο σχεδιασμός της δυναμικότητας επεξεργασίας λυμάτων ήταν για 10.000 κατοίκους .

Επειδή ήταν ο μοναδικός αρχικά στην περιοχή Ν. Εύβοιας και κάτω από την πίεση του προβλήματος άρχισαν σταδιακά να αδειάζουν βυτία λυμάτων από όλη σχεδόν την Ν. Εύβοια χωρίς να έχει γίνει αρχικά πρόβλεψη και χωρίς να προηγηθεί αναβάθμιση και αύξηση της δυναμικότητας του ΒΙΟΚΑ Αλιβερίου το πρόβλημα εντάθηκε πρόσφατα και με την μεταφορά λυμάτων με αγωγούς από τα γύρω χωριά (Αγ. Ιωάννη , Παρθένη) με αποτέλεσμα τα λύματα να χύνονται στη θάλασσα χωρίς την απαιτούμενη επεξεργασία τους και στην ακτογραμμή του κάμπου να εμφανίζονται πράσινες επικαλύψεις στα βράχια, αποτέλεσμα προφανώς της υπερτροφίας του πλαγκτόν και μάλιστα σε σημεία όπου τους καλοκαιρινούς μήνες αμέριμνοι και ανυποψίαστοι πολίτες κολυμπούν! (Εικ 37 επόμενης σελίδας)

Εικ.36-Ο παλιός βιολογικός καθαρισμός Αλιβερίου.(τμήμα)

Εικ.37 –Υπερτροφία του πλαγκτόν πλησίον της εκβολής του ΒΙΟ.ΚΑ.

ΠΡΟΤΑΣΗ:

Ύστερα από τα παραπάνω είναι επιτακτικό να γίνει άμεση αναβάθμιση της δυναμικότητας του ΒΙΟΚΑ Αλιβερίου γιατί οι συνέπειες στο θαλάσσιο περιβάλλον τείνουν να γίνουν ανεξέλεγκτες, ενώ το όφελος από τυχόν ανακύκλωση και χρησιμοποίηση του εξερχόμενου νερού από τις υπάρχουσες βιομηχανίες (ΑΓΕΤ-ΔΕΗ)θα είναι περιβαλλοντικά τεράστιο .

5.5 ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ.

Όπως αναφέραμε και πιο πάνω ο αρχικός στην ουσία πολεοδομικός σχεδιασμός με το σχέδιο πόλης της 17-10-53 (ΦΕΚ 309^Α/53) ήταν εντελώς απαράδεκτος διότι δεν προέβλεπε κοινόχρηστους χώρους και πλατείες ούτε πράσινο αλλά και χωρίς πρασιές μεταξύ οικοδομικής και ρυμοτομικής γραμμής . Αποτέλεσμα αυτού ήταν μια πόλη που αναπτύχθηκε στρεβλά με στενούς δρόμους και χωρίς να υπάρχει έστω μία αξιόλογη μεγάλη πλατεία που θα ήταν το σημείο αναφοράς . Η υπάρχουσα δήθεν κεντρική πλατεία μπροστά από την Εμπορική τράπεζα φαίνεται σαν κακόγουστο αστείο. (**Εικ.28,29 σελ.30**).

Με αρκετή καθυστέρηση στις 17-4-86 εγκρίνεται το νέο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Πόλης (ΦΕΚ 331Δ) που επεκτείνει το παλαιό και κινείται προς την σωστή κατεύθυνση για να θεραπεύσει προβλήματα και αδυναμίες του παλαιού σχεδίου.

Έτσι προβλέπεται η ανάπτυξη μιας μεγάλης πλατείας (**βλ. χάρτες Νο 3 και 1 παραρτήματος**) , όπου θα γίνει και το Δημαρχείο της πόλης, χώρων πρασίνου και κοινοχρήστων, ενώ όλα τα οικοπέδα που δημιουργούνται διαθέτουν υποχρεωτικές πρασιές 4 μέτρων. Ο συντελεστής δόμησης των νέων οικοπέδων μειώνεται από το 1,80-1,50 του παλαιού σχεδίου στο 0,80 και η αρτιότητα των οικοπέδων καθορίζεται πλέον στα 300Μ².

Υπάρχει όμως τεράστια καθυστέρηση στην **ολοκλήρωση** του νέου πολεοδομικού σχεδιασμού που γίνεται με τις **πράξεις εφαρμογής**. Με τη πράξη εφαρμογής τακτοποιούνται οριστικά όλα τα οικοπέδα(ακριβή θέση και έκταση) , αφού αφαιρεθεί η υποχρεωτική εισφορά σε γη, και γίνονται όλες οι ρυθμίσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή της πολεοδομικής μελέτης. Δυστυχώς, **από τις «τρεις γειτονιές» του νέου σχεδίου της επέκτασης, έχει ολοκληρωθεί η πράξη εφαρμογής μόνο στη μία (Κοκκινόγια) έκτασης 600 περ. στρεμμάτων, ενώ εκκρεμούν πράξεις εφαρμογής για τις γειτονιές « Λιβάδια» έκτασης 1100 περ. στρεμμάτων και « Καράβου» έκτασης περίπου 280 στρεμμάτων.(βλ.χάρτη παραρτ. Νο 1)**

Σημειωτέον ότι το «μελλοντικό κέντρο» που αναφέραμε πιο πάνω με τους Δημόσιους χώρους , πλατεία ,Δημαρχείο είναι στη γειτονιά «Λειβάδια» και στερείται πράξης εφαρμογής.!! (Χάρτης Νο1 και3 παρ.).

5.6- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ.

Α. Είναι λοιπόν άμεση και επιτακτική η ανάγκη ολοκλήρωσης των πράξεων εφαρμογής ώστε να πάψει η στρεβλή οικιστική ανάπτυξη της πόλης με νέα γενιά αυθαιρέτων έλλειψη ελεύθερων χώρων κλπ.

Β. Να θεμελιωθεί και να ολοκληρωθεί το συντομότερο δυνατόν το νέο Δημαρχείο της πόλης στη προβλεπόμενη θέση, αφού η εδαφική έκταση όπου θα ανεγερθεί είναι Δημοτική από τις υποχρεωτικές εισφορές σε γη.(Δεν χρειάζεται αγορά γης ούτε απαλλοτρίωση).

Γ. Παράλληλα με την έναρξη εργασιών του νέου Δημαρχείου να αρχίσει η διαμόρφωση γύρω από αυτό της προβλεπόμενης κεντρικής πλατείας της πόλης, έτσι ώστε να λυθεί ένα μεγάλο και διαχρονικό πρόβλημα και να αποκτήσει επιτέλους η πόλη ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ.

Δ. Μέσω μια χρηστής διαχείρισης των οικονομικών πόρων που προκύπτουν από την εισφορά σε χρήμα των νέων οικοπέδων, να ολοκληρωθεί η κατασκευή των έργων υποδομής στις τρεις γειτονιές που εντάχτηκαν στην επέκταση. Είναι χαρακτηριστικό , ότι οι περισσότερες εισφορές σε χρήμα έχουν εισπραχθεί, αλλά τα έργα ύδρευσης, αποχέτευσης και οδοποιίας στις περισσότερες περιοχές καθυστερούν.

Εικ.38 – Τα κέντρο του Αλιβερίου σε πλήρη συμφόρηση.

5.7 -ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ – ΟΔΟΠΟΙΑ – ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΟ

Τα προβλήματα που σχετίζονται με τις μετακινήσεις, κυρίως οδικές, ανθρώπων και αγαθών (οδοποιία, κυκλοφοριακό πρόβλημα, συγκοινωνίες) μπορούν να ταξινομηθούν και να διαχωριστούν σε δύο επίπεδα. **Το πρώτο** αφορά τη θεώρηση του Αλιβερίου σαν εμπορικό και βιομηχανικό κέντρο και την σύνδεση του με την υπόλοιπη χώρα και **το δεύτερο** περιορίζεται στα τοπικά προβλήματα μέσα στον οργανωμένο οικιστικό χώρο της όπως κυκλοφορία, μετακίνηση πεζών, στάθμευση κ.ά.

Το Αλιβέρι λόγω της μεγάλης σπουδαιότητας σαν εμπορικό και βιομηχανικό κέντρο απαιτεί εύκολη συγκοινωνιακή πρόσβαση και σύνδεση με την υπόλοιπη Ελλάδα. Όπως φαίνεται και στον **ένθετο χάρτη που ακολουθεί παρακάτω** η βασική συγκοινωνιακή σύνδεση του εξασφαλίζεται με τον κεντρικό οδικό διαμήκη εθνικό άξονα Χαλκίδας – Λεπούρων – Κύμης – Καρύστου. Υπάρχουν και δύο οδικές δευτερεύουσες πύλες εισόδου από τα βόρεια τοπικά διαμερίσματα (χωριά) και το Γαβαλά. Παράλληλα υπάρχει και δυνατότητα συντόμευσης της οδικής διαδρομής Αθήνα – Χαλκίδα – Αλιβέρι μέσω του πορθμείου Ωρωπός – Ερέτρια και μετά οδικώς προς Αλιβέρι.

Η χρονίζουσα όμως καθυστέρηση κατασκευής του βασικού υφιστάμενου οδικού άξονα Χαλκίδα- Κύμης και των παρακαμπτηρίων πόλεων όπως Βασιλικό, Ερέτρια- Αμάρυνθος, Αλιβέρι, απαγορεύει συστηματική προσέλκυση επενδύσεων και συμβάλλει στη μετακίνηση των νέων.

Πρόσφατα για τη σύνδεση του Αλιβερίου με τα γύρω χωριά και το κέντρο υγείας έχει ξεκινήσει η λειτουργία Δημοτικής συγκοινωνίας.

Το πρόγραμμα της Δημοτικής Συγκοινωνίας της Δημοτικής Ενότητας Αλιβερίου λειτουργεί με την αξιοποίηση σχετικής αντισταθμιστικής εισφοράς προς τον Δήμο εκ μέρους της ΔΕΣΦΑ, με την συνεργασία του ΚΤΕΛ. Αντίστοιχα προγράμματα θα λειτουργήσουν και στις υπόλοιπες Δημοτικές Ενότητες μόλις το επιτρέψουν τα οικονομικά του Δήμου. Με τη σημερινή κατάσταση, (αύξηση των τιμών των καυσίμων και τον κατακερματισμό των κοινοτήτων του νέου Δήμου Κύμης – Αλιβερίου) αυτό είναι αναγκαίο όσο ποτέ άλλοτε. ¹³

---

13. www.kimis-aiiveriou.gr Επίσημος ιστότοπος Δήμου Κύμης -Αλιβερίου.

Το κέντρο του Αλιβερίου, όπως άλλωστε τα κέντρα όλων των ιστορικών ευρωπαϊκών πόλεων, δεν έχουν την οδική υποδομή εκείνη που θα μπορούσε να εξυπηρετήσει την αυξανόμενη κυκλοφορία του ΙΧ. Οι κοινόχρηστοι χώροι στα ιστορικά κέντρα που προβλέφθηκαν σε εποχές που οι μηχανοκίνητες μετακινήσεις δεν υπήρχαν ή ήταν ελάχιστες δεν έχουν τα κατάλληλα γεωμετρικά χαρακτηριστικά για να υποδεχτούν την οδική κυκλοφορία και παράλληλα να εξυπηρετήσουν τη μεγάλη ζήτηση για στάθμευση. Οι αδόμητοι χώροι εκτός οδού που μπορούν να αξιοποιηθούν για στάθμευση είναι ελάχιστοι και η μεγάλη αξία της γης στην καρδιά της πόλης δεν καθιστά ευχερή την απαλλοτρίωσή τους.¹⁷

Στις συνθήκες κορεσμού που δημιουργούνται υποβαθμίζεται το αστικό περιβάλλον. Θόρυβος, ρύπανση, μείωση της ασφάλειας στους δρόμους και κατάληψη των πεζοδρομίων από σταθμευμένα ΙΧ αποτελούν πληγές για το ιστορικό και πολιτιστικό χαρακτήρα των ιστορικών κέντρων. Ο δήμος οφείλει να πάρει μέτρα που θα βελτιώσουν την εικόνα της πόλης.

Εικ.39- Κεντρικός δρόμος (ΜΠΙΑΚΟΛΑ) στο Αλιβέρι

17.ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Μελέτη κυκλοφοριακών ρυθμίσεων Αλιβερίου,2010

Παράλληλα μεγάλο ζητούμενο σήμερα σε όλες τις πόλεις του κόσμου είναι ο περιορισμός της ενεργειακής κατανάλωσης των αστικών μετακινήσεων. Μοναδικός τρόπος για να διατηρηθεί η κινητικότητα στις πόλεις, που αποτελούν ένδειξη της ζωντανίας και του κοινωνικού χαρακτήρα τους, και παράλληλα να επιτευχθεί ο στόχος του περιορισμού των εκπομπών που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου είναι ο περιορισμός της χρήσης του ΙΧ στο κέντρο της πόλης.

Το Αλιβέρι είναι μία μικρή πόλη, έχει ωστόσο συμπαγή δομή. Είναι χαρακτηριστικό ότι αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη συμπαγή πόλη στην Εύβοια μετά την ευρύτερη αστικοποιημένη περιοχή της Χαλκίδας. Αποτελεί οικονομικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής. Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2001, ο πληθυσμός του δημοτικού διαμερίσματος του Αλιβερίου ανέρχεται σε 5621 κατοίκους, εκ των οποίων περίπου το 90 % (5140 κάτοικοι) κατοικούν στο συμπαγές τμήμα της πόλης. Η πόλη οφείλει το μέγεθός της στη συγκέντρωση βιομηχανικών μονάδων. (ΔΕΗ, ΑΓΕΤ-ΗΡΑΚΛΗΣ), ενώ ολοκληρώθηκε ήδη και αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία και η άλλη του φυσικού αερίου.

Η ανάπτυξη της πόλης δεν οφείλεται λοιπόν αποκλειστικά στον τουρισμό και η κυκλοφορία στο κέντρο διατηρείται αυξημένη και τους χειμερινούς μήνες, σε αντίθεση με τις περισσότερες μικρές παράκτιες πόλεις τις Ελλάδας, στις οποίες η έντονη κυκλοφορία είναι χαρακτηριστικό μόνο των θερινών μηνών. Τους μήνες αυτούς και στο Αλιβέρι η κίνηση είναι αυξημένη λόγω των επισκεπτών που καταφθάνουν στην πόλη με προορισμό τις κοντινές παραλίες.

Σημαντικός φόρτος εντός της πόλης προέρχεται λοιπόν αναπόφευκτα από τη γύρω αγροτική περιοχή. Η συντριπτική πλειοψηφία των μετακινήσεων αυτών γίνονται με ΙΧ, καθώς η δημόσια συγκοινωνία δεν μπορεί να είναι ανταγωνιστική του ΙΧ στις αγροτικές περιοχές λόγω αδυναμίας πλήρους γεωγραφικής κάλυψης και εξασφάλισης αποδεκτού επιπέδου συχνότητας.

Στο κέντρο της πόλης έχουν συγκεντρωθεί σημαντικές εμπορικές χρήσεις, που αποτελούν πόλο έλξης της ευρύτερης περιοχής. Επιπλέον η πόλη αποτελεί διοικητικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής, αφού είναι έδρα του τοπικού Δήμου, έχει τοπικό υποκατάστημα ΙΚΑ και άλλων κοινωφελών φορέων (ΕΛΤΑ, ΔΕΗ κλπ.).

Ο πυρήνας της πόλης του Αλιβερίου έχει διάμετρο περίπου 1 χλμ. Αυτό σημαίνει ότι μετακινήσεις μικρότερες του 1 χλμ. αποτελούν σημαντικό μέρος μετακινήσεων. Δηλαδή το Αλιβέρι αποτελεί μία συμπαγή, πυκνή ευρωπαϊκή πόλη μικρού μεγέθους που έχει βιώσιμα χαρακτηριστικά και στην οποία το ΙΧ θα μπορούσε να αντικατασταθεί από όλους τους δυνατούς φιλικούς προς το περιβάλλον τρόπους μετακίνησης μετακίνησης: δηλαδή πεζή, ή με ποδήλατο.

Η πιο πάνω εικόνα αποτυπώνεται χαρακτηριστικά στον ένθετο χάρτη υφιστάμενων πεζόδρομων και πρότασης κυκλοφοριακής ρύθμισης που ακολουθεί.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ενίσχυση του μεριδίου των τρόπων αυτών μετακίνησης είναι η δημιουργία υποδομών που θα καταστήσουν τις λύσεις αυτές ελκυστικές και ασφαλείς, ενώ παράλληλα θα αποθαρρύνουν τη χρήση του ΙΧ στο κέντρο της πόλης.

Ο μοναδικός τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι ο περιορισμός της χρήσης του οδικού χώρου για την κίνηση και στάθμευση των ΙΧ και η αύξηση του χώρου που διατίθεται για πεζούς και ποδηλάτες.

Στις συνοικίες της πόλης γύρω από το κέντρο κυριαρχεί η κατοικία. Η βασική πορεία των μετακινήσεων με σκοπό την εργασία το πρωί είναι από τις συνοικίες και τα γύρω χωριά προς το κέντρο της πόλης και το μεσημέρι το αντίστροφο. Το απόγευμα οι μετακινήσεις με σκοπό τα ψώνια και την αναψυχή κατευθύνονται πάλι προς το κέντρο της πόλης.

Εικ.40.-Οι επισημάνσεις απαγόρευσης δεν υπολογίζονται

5.8 – ΠΡΟΤΑΣΗ

Η παρεμβάσεις που απαιτούνται θα πρέπει να αποβλέπουν στην ορθολογική οργάνωση της στάθμευσης και κυκλοφορίας στο Αλιβέρι. Θα πρέπει να επιδιωχθεί η εξασφάλιση ομαλής κυκλοφοριακής ροής στο κέντρο της πόλης, παράλληλα με τη βελτίωση των συνθηκών κίνησης πεζών και ποδηλατών.

Προς την κατεύθυνση αυτή προτείνονται κυκλοφοριακά μέτρα, όπως μονοδρομήσεις και επανασχεδιασμός των θέσεων στάθμευσης, ώστε να μειωθεί ο αριθμός των οδηγών που διέρχονται από το κέντρο της πόλης και να αυξηθεί ο αριθμός αυτών που επιλέγουν να σταθμεύσουν στην περίμετρο του κέντρου εκτός οδού.

Προτείνεται η δημιουργία υποδομών για να αυξηθεί το μερίδιο των φιλικών προς το περιβάλλον τρόπων μετακίνησης και να μειωθούν τα προβλήματα κυκλοφοριακής συμφόρησης του κέντρου της πόλης, ο θόρυβος, η ρύπανση και η κατάληψη πολύτιμου αστικού χώρου που προκαλεί η χρήση του ΙΧ. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να γίνει η πόλη κοινωνικά πιο συνεκτική με αναβαθμισμένο αστικό περιβάλλον, ελκυστική στους κατοίκους και τους επισκέπτες της.

Βασικός άξονας των παρεμβάσεων, στις οποίες στηρίζεται η νέα προτεινόμενη κυκλοφοριακή οργάνωση είναι η μονοδρόμηση του κεντρικού άξονα Βράκα – Ταμυνέων που δεν έχει τα απαραίτητα γεωμετρικά χαρακτηριστικά για να είναι δρόμος αμφίδρομος. (Εικ.41)

Εικ.41 – Η κεντρική οδός Βράκα-Ταμυναίων

Οι γενικές αυτές κατευθυντήριες γραμμές της πρότασης έχουν συγκεκριμενοποιηθεί σε μελέτη που συνέταξε για λογαριασμό του Δήμου μας ομάδα μελέτης υπό τον συγκοινωνιολόγο Σταύρο Κωνσταντινίδη και συνοπτικά αποτυπώνεται στον ένθετο **χάρτη υφιστάμενων πεζοδρόμων** (που έχουν διαμορφωθεί πρόσφατα), **και προτεινόμενων κυκλοφοριακών ρυθμίσεων**.

Η στρατηγική για την υλοποίηση της μελέτης περιλαμβάνει τα εξής βήματα:

1. Μείωση των δυνατοτήτων διάσχισης του κέντρου της πόλης με το ΙΧ μέσω μονοδρόμησης των κεντρικών δρόμων.
2. Μείωση των δυνατοτήτων στάθμευσης στο κέντρο της πόλης.
3. Με ειδική σήμανση ενθαρρύνεται η στάθμευση στην περίμετρο του κέντρου στους χώρους εκτός οδού που είναι ήδη διαμορφωμένοι.
4. Αύξηση των υποδομών για τους πεζούς και ποδηλάτες με:
  - ι) διεύρυνση των πεζοδρομίων στους κεντρικούς δρόμους και απομάκρυνση της στάθμευσης,
  - ii) πεζοδρόμηση σε δευτερεύοντες εμπορικούς δρόμους
  - iii) δημιουργία ποδηλατοδρόμου σύνδεσης του Αλιβερίου με τη θάλασσα.

Εικ.42 –Πρόσφατη πεζοδρόμηση οδών Λεμπέση και Παπαθανασίου (βλ. και ένθετο χάρτη που ακολουθεί)

5.7 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΜΙΑΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Είναι φανερό ότι μια ολοκληρωμένη πρόταση που θα ελαχιστοποιεί η και θα θεραπεύει τα πιο πάνω προβλήματα της πόλης, ενώ συγχρόνως θα εξασφαλίζει μια βιώσιμη ανάπτυξη, λαμβάνοντας υπόψη πολλά από τα στοιχεία που προαναφέραμε - και όχι μόνο – ξεπερνάει τα όρια της παρούσας εργασίας. Μπορούμε όμως να αναφέρουμε συνοπτικά τους άξονες, τις προϋποθέσεις και τους στόχους που αυτή θα υπηρετεί.

Έτσι, μια τέτοια συνολική πρόταση πρέπει να προβλέπει:

1. Την ολοκλήρωση των πράξεων εφαρμογής σε ολόκληρο το σχέδιο πόλης (επέκταση), έτσι ώστε η πόλη να διαθέτει στοιχειώδη πολεοδομικό σχεδιασμό με ελεύθερους χώρους, πράσινο κλπ.
2. Να ολοκληρωθεί ο χωροταξικός σχεδιασμός για το Αλιβέρι που θα ενταχθεί σε ευρύτερο τέτοιο όλου του Καλλικρατικού Δήμου Κύμης – Αλιβερίου έτσι ώστε να αποσαφηνιστεί επιτέλους τι μπορεί να γίνει και που.
3. Να αξιοποιηθούν οι υπάρχουσες εγκαταστάσεις της ΔΕΗ στο Κάραβο με την κατασκευή μιας δεύτερης μονάδας φυσικού αερίου και να γίνει το Αλιβέρι ενεργειακό κέντρο διαχείρισης της πράσινης ηλεκτρικής ενέργειας όλης της Νότιας Εύβοιας (Αιολικής και ηλιακής).
4. Τα εγκαταλελειμμένα λιγνιτωρυχεία της ΔΕΗ που είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την ιστορία του τόπου να αξιοποιηθούν και να γίνουν επισκέψιμα με την κατασκευή μουσείου έκθεσης της βιομηχανικής ιστορίας της πόλης.
5. Στις τεράστιες εκτάσεις της ΔΕΗ (2.500 στρέμ.) δίπλα στα ορυχεία όπου επιφανειακά γινόταν εξόρυξη λιγνίτη να κατασκευαστεί φωτοβολταϊκό πάρκο ισχύος έως και 50MW.
6. Να γίνει επιτέλους η αξιοποίηση μέρους της ενέργειας που χάνεται στη θάλασσα από τη ψύξη των εργοστασίων της ΔΕΗ με τη κατασκευή τηλεθέρμανσης της πόλης, όπως έχει γίνει σε άλλες πόλεις (Πτολεμαίδα, Κοζάνη, Μεγαλόπολη). Έτσι θα καταργηθούν 2- 3 χιλιάδες οικιακοί καυστήρες με προφανείς θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.
7. Το φυσικό αέριο θα πρέπει να διοχετευτεί και στην οικιακή κατανάλωση, αλλά και στις βιοτεχνίες και στις υπόλοιπες βιομηχανίες πέραν της ΔΕΗ.
8. Και βέβαια, είναι προαπαιτούμενη, η ενεργός –οραματική συμμετοχή των πολιτών για να υλοποιηθεί ένα βιώσιμο σχέδιο ανάπτυξης του τόπου, αλλιώς θα παραμείνει στα χαρτιά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΗΓΕΣ

1. ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΘΗΝΑ,ΑΛΙΒΕΡΙ. Συμβολή στην αρχαιολογική έρευνα της περιοχής, Αθήνα 2000.
2. ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Ιστορία της Νήσου Ευβοίας, εκδ <προοδευτικής Εύβοιας, Χαλκίδα 1979
3. ΧΑΡΑΛ. ΦΑΡΑΝΤΟΣ, Πράξεις του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Δυστίων Ευβοίας 1856-1859 Αθήνα 2010.
4. ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΔΗΜ, « Εκ της προϊστορίας της Εύβοιας και της Σκύρου, ΑΕΜ ,Στ'1959»
5. ΣΑΜΨΩΝ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ, « Προϊστορικές θέσεις και οικισμοί στην Εύβοια », ΑΕΜ , ΚΓ', 1980
6. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΚΥΜΗΣ-ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ 2012-2014
7. ΧΑΡΑΛ. ΦΑΡΑΝΤΟΣ , « Βυζαντινές και μεταβυζαντινές Εκκλησίες στις περιοχές των χωριών» Αλιβέρι...Δάφνη...Οκτωνιά της Ν.Εύβοιας», ΑΕΜ, τομ.ΚΔ', 19881-82
8. EVANGELIA BALTA, L'EUBEE A LA FIN DU XVE SIECLE (Economie et population le registerew de l'ane 1474)_Athenes 1989
9. ΣΚΟΥΡΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ, « Οχυρώσεις στην Εύβοια », ΑΕΜ,Κ', 1975
10. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ , Περί των εν Ευβοία αρχαίων τάφων, Αθήνα 1910
11. ΝΟΤΑ ΚΟΥΡΟΥ , « Ταμύναι Ερετρικής και χρόνια λουτρά».Με αφορμή δύο πρωτογεωμετρικές υδρίσκες από το Αλιβέρι Εύβοιας »,στο ταξιδεύοντας στην κλασσική Ελλάδα, τόμος προς τιμήν του Πέτρου Θέμελη, Αθήνα2011.(σελ119)
- 12.ΕΛΒΕΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ -ΕΘΝΙΚΟ ΑΡΧ/ΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ, Ερέτρια Ματιές σε μια αρχαία πόλη, Αθήνα 2010
13. www.kimis-aiveriou.gr Επίσημος ιστότοπος Δήμου Κύμης -Αλιβερίου.
14. www.maps.google.com
15. Χάρτες από Δήμο Κύμης - Αλιβερίου
16. Περιοδικό ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ, τεύχος 42-Αθήνα 1992
17. ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Μελέτη κυκλοφοριακών ρυθμίσεων Αλιβερίου , 2010.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

(χάρτες)